

ЗМІСТ

Вступ	4
Рекомендації до виконання лабораторної роботи	5
Програма дослідження готовності до шкільного навчання учнів підготовчих та 1-го класу	6
Програма дослідження психічного розвитку школярів 2-го	21
Програма дослідження психічного розвитку школярів 4-го класу	28
Програма дослідження психічного розвитку школярів 5-го класу	40
Програма дослідження психічного розвитку школярів 7-го класу	47
Програма дослідження психічного розвитку школярів 9-го класу	54
Список рекомендованої літератури	62

ВСТУП

Професійна діяльність психолога як один із напрямів передбачає роботу з учнями, що потребують корекції розумового розвитку. Робочий зошит розроблений з метою удосконалення умінь студентів організовувати та проводити психологічне обстеження учнів специфічних категорій (із розумовою відсталістю, ЗПР) та полегшення проведення лабораторних занять з дисциплін «Патопсихологія» (для студентів напряму підготовки «Психологія») та «Основи патопсихології» (для студентів напряму підготовки «Практична психологія»)

Мета лабораторних занять з курсу «Патопсихологія», «Основи патопсихології» є набуття майбутніми психологами знань та умінь щодо особливостей діагностики психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку, а також формування умінь аналізу симптомів і синдромів розладів психічної діяльності.

Завдання:

1. Оволодіння студентами категоріально-термінологічним апаратом патопсихології.
2. Формування знань структури та функцій розладів психічних процесів.
3. Ознайомлення із основними методами дослідження порушення психічної діяльності.

По завершенню вивчення курсу студенти повинні **знати**:

- особливості загальної психології як науки;
- основні методи психологічного дослідження;
- фізіологічні основи психічної діяльності особистості;
- загальні закономірності розвитку психіки в онтогенезі;
- закономірності розвитку особистості в процесі діяльності, спілкування та між особистісної взаємодії з найближчим соціальним оточенням;
- закономірності та особливості функціонування пізнавальної сфери особистості;
- закономірності та особливості функціонування афективної сфери особистості;
- індивідуально-типологічні властивості та їх вплив на соціалізацію особистості;
- закономірності емоційно-вольові регуляції діяльності;
- структуру та закономірності розвитку особистості.

По завершенню вивчення курсу студенти повинні **уміти** (*освітньо-професійна програма, додаток Б та рішення методологічного семінару кафедри (Протокол № від 31.01.2013 р.)*):

- у процесі роботи зі структурованою інформацією, відповідно до визначеної мети діяльності, виявляти зв'язки між елементами інформаційного матеріалу;
- формувати мету, конкретні завдання та програму дослідження
- формулювати та перевіряти гіпотези досліджень, аналізувати сутність психічних процесів в залежності від факторів, що на них впливають
- Проводити спостереження за психічним станом особистості, оцінювати рівень розвитку пізнавальних процесів особистості
- Здійснювати підготовку до проведення дослідження (аналіз власного досвіду, літератури, консультацій зі спеціалістами);
- На основі теоретичного аналізу та результатів дослідження виявляти закономірності психічної діяльності, психічні стани, чинники, що впливають на якість функціонування психіки людини у різних життєвих умовах;
- Здійснювати вимір індивідуально-психологічних показників особистості, її пізнавальної та емоційно-вольової сфери, виявляти схильності і здібності людини та резервів її розвитку.

Рекомендації до виконання лабораторної роботи

1. Виконання лабораторних робіт з курсу проведення польових досліджень (на базі школи для дітей, що потребують корекції розумового розвитку).
2. Алгоритм проведення дослідження:
 - На основі плану лабораторного заняття визначте, які методи Ви повинні використати для проведення дослідження або виконання завдання
 - Зверніться до довідкових видань або методичних рекомендацій для більш детального ознайомлення з методами дослідження (перелік цієї літератури зазначено у плані).
 - Уважно прочитайте матеріал, особливу увагу зверніть на такі пункти як «Специфіка використання», «Процедура проведення» та «Обробка і аналіз результатів».
 - Визначте, які матеріали Ви маєте здати по завершенню лабораторного заняття (вони зазначені у пункті «Звіт»).
 - Визначте, який стимульний матеріал та допоміжні матеріали необхідні для проведення дослідження, та підготуйте їх завчасно.
 - Узгодьте із викладачем час та місце проведення дослідження, отримайте попередні відомості про досліджуваних
 - Використовуйте лише методики, які зазначені у програмі дослідження (в залежності від мети дослідження).
 - Приступайте до проведення дослідження.
 - Звернувшись до пункту «Обробка результатів», зробіть кількісну та якісну обробку результатів дослідження (якщо це передбачено). Ви маєте проаналізувати усі показники, які одержали в ході кількісної обробки. Для проведення якісного аналізу зверніть особливу увагу на поведінкові, емоційні реакції досліджуваних протягом роботи, а також на їх реакцію на зауваження, допомогу та підказки дослідника.
 - Узагальніть результати якісного аналізу у вигляді висновків (інтерпретації). Інтерпретація не має бути просто переписуванням якісного аналізу. Ви маєте не лише зазначити, про порушення певної психічної функції, але й охарактеризувати структуру та ступінь порушення, а також висловити власні міркування стосовно причин, які дали такий результат.
 - Перед написанням звіту необхідно повторити структуру патопсихологічного висновку та визначити, які структурні його елементи будуть представлені у Вашому звіті. Текст висновку повинен бути чітким, однозначним із використанням професійної психологічної термінології. Кожне положення повинно мати чітку аргументацію та підтвердження з результатів дослідження або опису порушення. Пам'ятайте, що психолог не ставить жодного діагнозу, а лише висовлює припущення про можливі причини описаного порушення.
 - Матеріали проведеного дослідження Ви маєте представити у вигляді звіту, який повинен містити відомості про досліджуваного, мету, протокол дослідження, бланки відповідей, кількісну та якісну обробку результатів, інтерпретацію результатів, висновок.

Примітка: обов'язковою умовою допуску до екзамену є засвоєння знань з теми, яка вносилася на самостійне опрацювання. Якщо Ви не змогли самостійно знайти відповіді на питання, поставте їх викладачеві на лабораторному заняття або на консультації. Ставити питання на ПМР або екзамені вже запізно.

**ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ
ПІДГОТОВЧИХ ТА 1-ГО КЛАСУ.**

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРОЦЕСОМ ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ [14]:

Інструкція досліднику: оцініть рівень розвитку навчальних умінь школярів (у колонці «Показники» підкресліть виявлені ознаки навчальної діяльності)

Критерій аналізу	Показники (особливості прояву)		
Сприймання завдання	завдання сприймається одразу, дитина діє у відповідності до його змісту, хоча не завжди досягає результату	завдання сприймається, дитина починає діяти адекватно, але згодом втрачає його сутність і припиняє працювати або просто маніпулює предметами	зміст завдання не усвідомлюється, дитина доволно маніпулює запропонованим матеріалом
Обдумування подальших дій	здійснює пошукову діяльність, обдумує виконання, звертається із запитаннями до дорослого	діє імпульсивно, але запитує про правильність своїх дій у дорослого	діє імпульсивно, не усвідомлюючи своїх дій
Критичність виконання завдань: уміння знайти помилки і виправити їх	самостійно перевіряє свою роботу і за наявності помилок намагається виправити їх	самостійно завдання не перевіряє, але шукає помилку, коли вказують на її наявність і намагається самостійно виправити її	не шукає помилки, навіть якщо кажуть, що вона є, виправляє лише в тому випадку, коли на помилку вкажуть не виправляє помилок навіть після вказівки
Уміння використовувати допомогу в процесі виконання завдання	виконує завдання на основі словесної інструкції або одноразова допомога	Виконує завдання разом із дорослим	Не виконує завдання навіть із допомогою дорослого
зона найближчого розвитку – самостійне виконання того, чим оволоділа за допомогою дорослого	Самостійно виконує завдання, яким оволоділа за допомогою дорослого	Потреба допомоги дорослого навіть після оволодіння діями	Нездатність самостійного виконання дій навіть після багаторазового спільного виконання разом з дорослим
Перенос знань: уміння самостійно виконувати аналогічні завдання	вільний самостійний перенос знань. Дитина самостійно бачить подібність завдань	самостійно аналогія в завданнях не виявляється, але вказівка на неї забезпечує адекватні дії	аналогія в завданнях не виявляється і після вказівки, завдання не виконується
Уміння переключатися з одного способу дії на інший	самостійне переключення з одного способу виконання на інший	переключення відбувається після того, як увага дитини фіксується на неоднаковості завдань	переключення не відбувається і після пояснення, дії залишаються стереотипними
Мовленнєве опосередкування дій	мовлення є регулятором діяльності: розуміння завдання – планування дій із врахуванням умови – адекватне словесне позначення дій	труднощі у словесному оформленні звіту про виконані дії. Вони не позначають послідовності виконаних ними дій, замість основних дій описують другорядні, безпосередньо не пов'язані з виконанням завдання.	мовлення не опосередковує дію, частіше діють імпульсивно, не орієнтуючись на інструкцію, і тому звіт про виконану роботу не відображає її сутності.
Рівень розвитку	нормальний	ЗПР	Розумова відсталість

Аналіз результатів

Висновок

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

РОЗУМІННЯ ЗВЕРНЕНОГО МОВЛЕННЯ [10]

Мета: вивчення регулятивної функції мовлення; виявлення рівня розуміння мовлення, сформованості власного мовлення дитини; обсягу доступних мовленнєвих інструкцій

Техніка обстеження. Показ різних побутових предметів, які розташовані перед дитиною чи зображені на малюнках і названих дослідником, без супровідного жесту. Прийом — виконання дитиною низки словесних інструкцій:

Завдання	Відмітка про виконання		
	самостійне	За допомогою дорослого	Примітка
Виконання вказівок: 1 ступінь – «Дай ..., дивись ...», 2 ступінь – «Поклади зошит»; 3 ступінь – «Закрий двері, поклади зошит, подай стілець»			
Розуміння прийменників (у, на, над, за, з) та прислівників (поза, перед, між). Наприклад: «Поклади олівець на книжку», ... (2 приклади)			
Розуміння відмінкових закінчень. Перед дитиною зошит, ручка, олівець. «Покажи ручку й зошит. Покажи ручкою зошит. Покажи олівцем ручку».			
Якщо не доступне попереднє: «Покажи де в тебе очі, вуха, рот, ніс, ноги, руки». «А де у ляльки очі, вуха, ніс і т.д.». Потім дати ведмедика, зайчика, і показуючи частини тіла, питати, що це (дитина відповідає: нога, очі ...)			
Розуміння складних зв'язків у реченні, виражених за допомогою флексії, службових слів чи порядку слів у реченні. «Яке з двох висловлених речень правильне: «Весна буває перед літом» чи «Літо буває перед весною»»			
Прослухай речення та: «Хлопчик біжить за собакою» Дай відповідь на питання «Хто біжить попереду?»			

Аналіз виконання завдань.

Рівень розвитку	Особливості виконання завдань
нормальний	<ul style="list-style-type: none"> • Легке і повне виконання завдань
ЗПР	<ul style="list-style-type: none"> • Легке виконання простих і складних словесних інструкцій (завдання 1, 3). При наданні певної допомоги їм доступне розуміння логіко-граматичних конструкцій, які містять прийменники в, на, під, з. Розуміння граматичних конструкцій з прийменниками між, попереду, позаду утруднено. • Можуть зрозуміти зв'язний текст та відповісти на запитання щодо його змісту, за допомогою вчителя встановлюють опосередковані зв'язки між суб'єктами. • Деякі труднощі у розумінні лексичного значення прийменників
Олігофренія у ступені дебільності	<ul style="list-style-type: none"> • При відсутності мовних порушень, виконують прості словесні інструкції звичайних життєвих ситуацій без будь-яких утруднень. • Складніші інструкції, які передбачають кілька послідовних простих дій, виконати важче. • Розуміння зв'язного тексту утруднене
олігофренія у ступені імбецильності	<ul style="list-style-type: none"> • Виконання простих мовних інструкцій типу: «Дай олівець», «Принеси стілець»

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИВЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ [за 13]

Мета: вивчення активного і пасивного словника, здатності точно підбирати слова, робити узагальнення

Матеріал: предмети (машинка для хлопчиків, лялька для дівчаток). Предметні картинки за темами іграшки, посуд, звірі, одяг, взуття, меблі, фрукти, рослини, квіти, транспорт, шкільне приладдя (Додаток 1).

Протокол дослідження

Завдання	Рівень виконання			
	Самостійне виконання	Підказка дорослого у вигляді синонімів, антонімів	перевірка слова у пасивному словнику («принеси». «покажи», «дай мені»)	Відсутнє виконання
Макс 15 балів (за кожну правильну відповідь – 3 бали)				
Назви предмет та його частини (машина: фари, капот, кермо, колеса, багажник; лялька: очі-ніс, вуха, рука, спина, коліно).				
Назви предмети, які зображено на картинці (5 картинок) «лак» — «рак», «дуб-зуб», «мишка-миска», зуб- суп				
Що це за предмет, для чого його використовують («як називається предмет, на якому стоять квіти? З чого варять суп. Як називається предмет, яким копають землю?») (5 загадок)				
Доповни (виправ) картинку, відгадай предмет за описом вивчення предикативного словника (назви дію за предметом: щука – ... (плаває), коник – ... (стрибає), ластівка – ... (літає), кухар – ... (готує), собака – ... (гавкає))				
Сума балів				

Обробка результатів:

Кількість балів	Рівень розвитку словникового запасу
60 балів	Високий рівень
35-50 балів	Середній рівень
0-35 балів	Низький рівень

Оцінка словникового запасу

Критерій оцінки	Результати виконання (підкреслити потрібне)
Обсяг словникового запасу	Відповідає нормі, нижче норми, обмежений лепетом, обмежений побутовими неологізмами
Морфологічний склад	Іменники, дієслова, прикметники, прислівники, звороти
Співвідношення активного і пасивного словників	
Труднощі в активації слів (підбір)	змішування слів, заміна одних слів іншими
Особливості семантичного наповнення	Слова використовуються відповідно до ситуації; використання слів у широкому значенні
Сформованість узагальнюючої функції слова	Наявність побутових понять, використання слів у переносному значенні, засвоєння термінологічної лексики у межах програми

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
 Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИВЧЕННЯ РІВНЯ ПРАКТИЧНОГО УСВІДОМЛЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МОВЛЕННЯ [за 14]

Мета: аналіз виділення слів, фонемний аналіз, звуковимовна і аналіз речень.

Протокол дослідження

Завдання	Рівень виконання		
	Самостійне виконання	макс. к-ть балів	Допомога дорослого
Мах 7 балів (за кожну правильну відповідь – 1 бал)			
Виділення слова «Скажи слово: шишка, ліс, машина, трактор, сова, дуб, цвях, липа, носоріг, коса, глечик»		1	
Фонемний аналіз «Вимови звук («з» — «с», «ж» — «ш», «б» — «п», «г» — «к»). Скільки звуків у слові «сік»? Назви звуки у слові «зошит»»		3	
Аналіз речення «Скажи одне речення. Скільки слів у реченні «Діти люблять грати»? Назви перше, друге, третє слово»		3	
Сума балів			

Обробка результатів

Кількість балів	Практичного усвідомлення мовлення
7 балів	Високий рівень
3-4 бали	Середній рівень
0-3 бали	Низький рівень

ВИСНОВОК:

Особливості словникового запасу

Практичне усвідомлення елементів мовлення

Комунікативні навички

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

РОЗРІЗАНІ МАЛЮНКИ [за 14]

Мета: дослідження особливостей наочно-дійового та наочно-образного мислення, дрібної моторики.

Обладнання: 4 малюнки з зображенням знайомих предметів, розрізаних на дві, три та чотири частини (Додаток2).

Протокол дослідження:

Завдання	Особливості виконання (вказати або підкреслити потрібне)
Перед дитиною кладуть малюнок, розрізаний на дві частини та питають: « Що на ньому зображено? ».	прояв інтересу до факту завдання____ впізнання предметів, які дитина раніше бачила _____
«Поламати» малюнок та покласти окремо у різному положенні: « Склади малюнок », « Що повинно вийти? » (це перша спроба допомоги, якщо дитина не починає роботу). Критерії аналізу:	
• розуміння інструкції та мети завдання	
• вміння оперувати образами, бачити ціле на основі складових частин	
• сформованість наочно-дійового та наочно-образного мислення, комбінаторних здібностей	
• використання допомоги	достатньо організуючої; потрібні показ, пояснення, сумісне виконання, постійна стимуляція
• спосіб діяльності	Адекватні дії чи недотепні намагання
• наявність та стійкість інтересу	
• вольові зусилля	доводить до кінця розпочату роботу кидає після невдалих спроб
• емоційна реакція на результат	радіє, засмучується, злиться і _____
• стан дрібної моторики	захват малюнка всіма пальцями, спритно трьома пальцями, пінцетний захват
Пред'явлення 2-го малюнка: « Що на ньому зображено? » « Склади малюнок », « Що повинно вийти? » (це перша спроба допомоги, якщо дитина не починає роботу).	Виконання завдання:
• Повторення помилок, допущених при першому дослідженні	
Пред'явлення 2-го малюнка: « Що на ньому зображено? ». « Склади малюнок », « Що повинно вийти? » (це перша спроба допомоги, якщо дитина не починає роботу).	
• Повторення помилок, допущених при першому дослідженні	

Висновок:

Повнота виконання завдання

Типові помилки

Рівень наочно-дійового та наочно-образного мислення

Розвиток дрібної моторики

Врахування попереднього досвіду виконання діяльності (рівень наукованості)

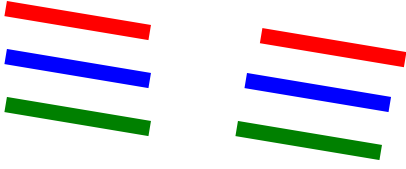
Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВПРАВИ З ПАЛИЧКАМИ [за 14]

Мета: вивчення рівня наочності, розуміння мовленнєвих інструкцій, наочно-дійового та наочно-образного мислення, елементарних арифметичних навичок.

Обладнання: кольорові палички для лічби.

Протокол дослідження:

Завдання	Особливості виконання (вказати або підкреслити потрібне)
Перед дитиною кладуть 6 паличок: «Візьми одну паличку. Яку паличку ти взяв (ла)?» «Скільки у тебе паличок?» «Дай мені таку ж паличку». Критерії аналізу прояв інтересу	Відмітка про виконання
• Спосіб маніпулювання паличками	Неадекватне хапання, Розкидування паличок, захват всіма пальцями, «пінцет ний захват»
• Розпізнавання кольорів	Знання назв всіх кольорів, незнання назв кольорів
• виділення одного предмета з великої кількості предметів	
• сформованість поняття кількості	
• розуміння тотожності	встановлення подібності за кольорами, за розміром
«Візьми ще одну паличку. Яку паличку ти взяв (ла)?» «Скільки у тебе паличок?» «Дай мені таку ж паличку.»	
• здатність здійснювати перенос на аналогічне завдання	
«Будемо розкладати палички разом. Роби як я. Беремо червону паличку та кладемо її. Тепер беремо зелену паличку та кладемо зверху. Синю паличку кладемо вниз. Подивись, у нас вийшло однаково». Критерії аналізу:	Відмітка про виконання
• здатність до спільної діяльності за наслідуванням	
• емоційна реакція	
• стан дрібної моторики	
Побудований дитиною «малюнок» руйнується: «Зроби як в мене». Дитина повинна самостійно скласти палички за зразком (як у педагога).	Відмітка про виконання
• здатність виконувати дії за зразком;	
• характер аналізу, синтезу, порівняння	
Обидва «малюнки» руйнуються: «Згадай, як у нас було та побудуй так само»	Відмітка про виконання
• зорова пам'ять	
• здатність виконувати дії самостійно	
«Порахуй свої палички (три палички)»	
• здатність до усвідомленого перерахунку	Спонтанне «тикання пальцем»; автономна лічба (не співвідноситься із паличками); співвідношення числа яке називає дитина з кількістю паличок

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

<ul style="list-style-type: none">• Спосіб перерахунку•	Зоровий метод, доторкання до паличок, вголос,
Скажи (покажи), яка паличка зверху, яка знизу	
<ul style="list-style-type: none">• сформованість понять зверху, знизу;	
<ul style="list-style-type: none">• диференціація слів, що позначають напрям	

Висновок:

Рівень володіння арифметичними навичками

Рівень наочно-дійового та наочно-образного мислення (чи здатна дитина робити узагальнення та який рівень самостійності)

Розвиток просторового сприймання та сформованість просторових понять

Розвиток дрібної моторики

Здатність діяти за зразком

Врахування попереднього досвіду виконання діяльності (рівень наочності)

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО СЛУХУ (Л.О.Кондратенко) [21]

Мета: вивчення рівня розвитку фонематичного слуху за тестом фонематичного слуху

Інструкція досліджуваному: Давай з тобою задумаємо будь-яке слово, наприклад вікно. Я буду весь час повторювати його. А потім заміню іншим словом, наприклад стілець. Як тільки ти почуєш це інше слова, хлопай в долоні. Цим ти вкажеш на мою помилку. А потім назвеш те слово яке я сказав неправильно. Якщо я буду весь час повторювати те слово, яке ми задумали, то ти скажеш, що все правильно.

Інструкція спеціалісту: Вісі слова необхідно промовляти дуже чітко, виділяючи кожен звук. Перший ряд контрольний (на розуміння інструкції), він не оцінюється.

Завдання для визначення рівня фонематичного слуху:

Борт, **порт**, борт, борт, борт, борт, борт, борт, борт, борт, борт.

Гора, гора, гора, гора, **кора**, гора, гора, гора, гора, гора, гора.

Зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, **сірка**.

Ходити, ходити, ходити, **годити**, ходити, ходити, ходити, ходити, ходити, ходити.

Протокол дослідження

Завдання	Спосіб виконання та кількість помилок
Гора, гора, гора, гора, кора , гора, гора, гора, гора, гора, гора.	
Зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, зірка, сірка .	
Ходити, ходити, ходити, годити , ходити, ходити, ходити, ходити, ходити, ходити.	

Оцінка результатів дослідження

Кількість балів	Особливості виконання завдання	Рівень розвитку фонематичного слуху
3 бали	Всі три завдання виконані правильно	високий
2 бали	Якщо, хоча б в одному ряду дитина помітила зайве слово при звичайному темпі, але не хлопнула своєчасно в долоні, а зайве слово назвала після того, як прослухала весь ряд	
1 ба	Якщо хоча б в одному ряду дитина помітила зайве слово лише при повторному промовлянні в уповільненому темпі	Середній
0 балів	Якщо дитина хоча б в одному ряду не змогла виділити зайве слово навіть при уповільненому пред'явленні	Низький

Висновок:

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ (методика Пьєрона-Рузера) [9,18]

Мета: вивчення об'єму та стійкості довільної уваги, особливостей конструктивного праксису, здатності до цілеспрямованого набуття навичок

Обладнання: бланк із зображенням 10 рядків геометричних фігур (Додаток 3).

Протокол дослідження

Інструкція досліджуваному	Характеристики стійкості уваги			
	Час, витрачений на заповнення 100 фігур	кількість помилок	Відволікання, їх характер та кількість	нагадування про необхідність продовжувати роботу
Заповнення 1-го бланку Перед тобою зображення різних фігур, у верхніх чотирьох є позначки. Спробуйте розставити такі самі позначки у інші пусті фігури. Свої дії можна звіряти зі зразком.				
Заповнення 2-го бланку				
Заповнення 3-го бланку				
Заповнення 2-го бланку Перед тобою зображення різних фігур, у верхніх чотирьох ми поміняли позначки місцями. Тепер потрібно розставити такі самі позначки у інші фігури. Свої дії можна звіряти зі зразком. Заповнення 3-го бланку заповни парні ряди за зразком першого бланку, а непарні – за зразком другого бланку	Характеристики переключення уваги [21] $D = T_1 - T_2$, де D – дефіцит часу, T_1, T_2 – час заповнення бланків №1,2 $D =$ $PO = PO_3 - (PO_1 + PO_2)$, PO – кількість допущених помилок $PO =$ Показник PO - критерій зниження інтелектуальної працездатності та зниження рівня активної уваги (В.М.Блейхер, І.В.Крук, 1986).			

Норми заповнення бланка за методикою Пьєрона-Рузера для дітей 7-8 років (за матеріалами М.П.Конової, 1963)

Час заповнення	Кількість помилок	Якість (%)
1 хв 15 сек	-	100
1 хв 45 сек	2	60
1 хв 50 сек	3	50
2 хв 10 сек	6	20

Висновок: характеристики уваги

Концентрація і стійкість уваги (за показниками дефіциту часу, та PO)

Інтелектуальна працездатність

Інтерес до виконання завдання (В нормі діти з цікавістю ставляться до завдання, намагаються показати найкращий результат. Діти 5-6 років частіше звертаються до зразка чотирьох фігур, діти 9-10 років після 1-ї хв. роботи намагаються здійснювати дії по-пам'яті).

Збереження довільної уваги

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИВЧЕННЯ РІВНЯ КОРОТКОЧАСНОЇ ПАМ'ЯТІ (О.Р.Лурія) [9,18,19]

Мета: вивчення безпосередньої механічної (оперативної) пам'яті, втомлюваності, активності уваги за методикою Заучування 10 слів.

Обладнання: 10 слів, що не пов'язані за змістом

Інструкція досліднику: В ході проведення проб на заучування слів важливо дотримуватися точності і незмінності у наданні інструкції досліджуваному та уникати будь-яких зайвих розмов. Слова читаються повільно і чітко. Якщо досліджуваний називає зайві слова, їх також слід заносити до протоколу. Після 5-кратного повторення дослід припиняється. Через 30 хв. або 1 год. знову просимо досліджуваного згадати слова без попередньої установки.

Інструкція досліджуваному:

Перше пояснення (Перша проба). Зараз я прочитаю 10 слів. Необхідно їх уважно слухати. Коли я закінчу читати, одразу ж повторіть. Повторювати можна у будь-якому порядку.

Друге пояснення (Друга проба). Зараз я знову прочитаю ті самі слова, і ви знову повинні їх повторити, як ті, що ви називали, так і ті, що ви ще не називали. Повторювати можна у будь-якому порядку.

Третя, четверта, п'ята проба відбувається без пояснення. **Експериментатор дає установку:** Ще раз.

Проби на запам'ятовування слів:

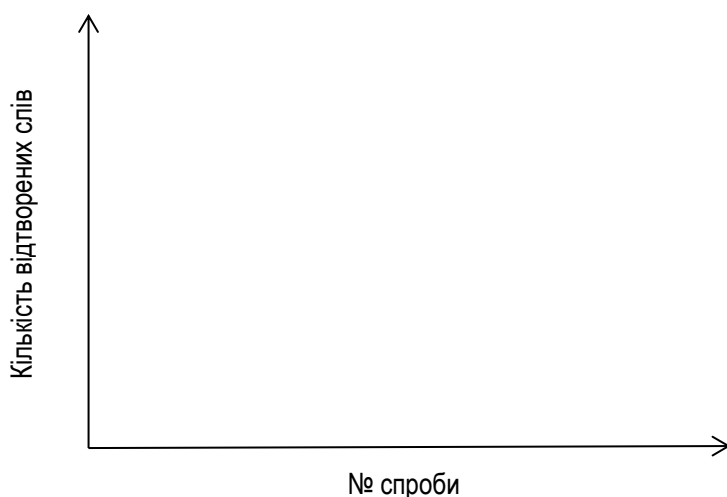
Гора, пила, роза, мило, нога, печиво, ручка, окуляри, диван, ріка.

Ліс, хліб, вікно, стіл, вода, брат, кінь, гриб, голка, мед.

Голка, гора, сіно, кішка, годинник, кіно, пальто, книга, дім, пила.

Протокол дослідження (Додаток 4)

Стимульний матеріал	Пред'явлення										Відстрочене відтворення через 30 хв або 1 год
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ліс											
хліб											
вікно											
стіл											
брат											
кінь											
гриб											
голка											
мед											
вода											
Зайві слова											
К-ть відтворених слів											

Висновок:

Крива запам'ятовування 10 слів

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ТА ЗОРОВОЇ КООРДИНАЦІЇ [17]

Мета: оцінка особливостей дрібної моторики та довільної уваги, здатності до утримання інструкції та рухової програми, вміння працювати самостійно в ході виконання завдання (за методикою Керна-Йерасека (завдання 2- копіювання письмових букв)).

Матеріал: аркуш паперу А4 (на лівій стороні письмовими літерами написано коротке речення (наприклад, син і тато)), простий олівець.

Інструкція спеціалісту: якщо дитина вміє читати письмовий текст, напишіть фразу іншою мовою.

Інструкція досліджуваному: подивись, тут щось написано. Ти ще не вмієш писати, але спробуй, може в тебе вийде так само. Уважно подивися і тут на вільному місці напиши так само.

Протокол дослідження

Критерії аналізу		Особливості виконання завдання
Рівень копіювання зразка	Повнота копіювання	Повне, одне слово, кілька літер, одна-дві літери, жодної літери, каракулі
	Розмір букв	За зразком, більші (менші) від зразка, всі різні
	Розмір першої букви	Більша (менша) за інші, така, як інші
	Зв'язок букв між собою	Наявний, частково, відсутній
	Нахил букв відповідно до горизонтальної лінії	Враховано, не враховано
Робота зі	Часто звіряється зі зразком	
	Пише по пам'яті	
Особливість і поведінки	Кількість відволікань	
	Ставлення до роботи	Зацікавлений, байдужий, виявляє інтерес до дій дорослого, протест

Зразок: *син і тато* Інтерпретація результатів дослідження

Графічне зображення рівня виконання	Опис та кількісна оцінка рівня виконання
1 <i>син і тато</i>	1 бал - зразок повністю скопійований. Букви перевищують розмір букв зразка не більше ніж в 2 рази. Перша буква за висотою відповідає прописній. Букви чітко пов'язані у два слова. Скопійована фраза відхиляється від горизонтальної лінії не більше ніж на 30%.
2 <i>Син і тато</i>	2 бали – зразок скопійований розбірливо. Розмір букв і горизонтальна лінія не зраховується
3 <i>Син і тато</i>	3 бали – розбивка напису на дві частини. Можна зрозуміти хоча б 4 букви зі зразка.
4 <i>син і тато</i>	4 букви – зі зразком співпадають хоча б дві букви. Відтворений зразок створює рядок напису.
5 <i>син і тато</i>	5 балів - каракулі

Висновок

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ, СЕНСОМОТОРНОЇ КООРДИНАЦІЇ ТА ДРІБНОЇ МОТОРИКИ РУКИ (Н.І.Гуткіна) [15]

Мета: оцінка особливостей розвитку дрібної моторики та довільної уваги, вміння орієнтуватися на зразок, сенсомоторної координації за методикою методика «Будинок» (Н.І.Гуткіна, 1993).

Обладнання: аркуш паперу А4, на якому зображено будинок, окремі деталі якого складаються з елементів прописних букв (Додаток 7).

Інструкція досліджуваному: перед тобою аркуш паперу та олівець. На цьому аркуші я прошу тебе намалювати точно таку картинку, яку ти бачиш на цьому малюнку. Не поспішай, будь уважним, намагайся, щоб твій малюнок був таким самим, як на зразку. Якщо раптом намалюєш щось не так, то стирати гумкою або пальцем не можна, а потрібно зверху або поряд намалювати правильно.

Після закінчення роботи: Перевір, чи все виконав правильно. Якщо тобі щось не подобається, можеш виправити.

Протокол дослідження

Показники, які фіксуються	Примітка
Якою рукою малює дитина	права, ліва
Особливості користування зразком:	як часто дивиться на зразок _____, проводить повітряні лінії над малюнком, звіряє намальоване зі зразком, малює по пам'яті
Швидкість малювання	креслить лінії повільно, швидко
Кількість відволікань під час роботи	
Коментує роботу, ставить запитання чи працює мовчки	
Характер ліній малюнка	

Обробка результатів

Помилки	Бали, нараховані за допущені помилки
Відсутність будь-якої деталі малюнка	
Збільшення окремих деталей більше ніж у 2 рази при відносно правильному збереженні розміру самого малюнка	
Неправильно зображений елемент малюнка	
Неправильне зображення деталей у просторі малюнка	
Відхилення прямих ліній більше ніж на 30 градусів від заданого напрямку	
Розрив між лініями в тих місцях, де вони повинні бути з'єднані	
Залітання одних ліній на іншу	
Сума балів	

Висновок* (Додаток 6)

*Методика розрахована на дітей 5,5-10 років, має клінічний характер і не розрахована на отримання нормативних показників. Якісне виконання малюнка оцінюється в 0 балів, чим гірше виконане завдання, тим вищою є сумарна оцінка. При інтерпретації необхідно враховувати вік досліджуваних. Діти 5-6 років рідко отримують 0 балів у зв'язку з недостатньою зрілістю мозкових структур, які відповідають за сенсомоторну координацію.

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ОЦІНКА ЕМОЦІЙНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ ВАЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ (В.В. Ткачов) [11]

Мета: вивчення особливостей контакту між дітьми з важкими відхиленнями і значимими для них дорослими

Інструкція експерту: «Оцініть, будь ласка, поведінку Вашого учня відповідно до запропонованих шкал та відмітьте обраний варіант відповіді кожній з них».

Протокол опитування

Шкала	Показники	Бали	Відмітка вчителя
Ставлення до перебування в школі	Відмова йти до школи	0	
	Згода йти в школу лише за вимогою дорослого	1	
	Бажання йти до школи, щоб грати	2	
	Бажання йти до школи, щоб вчитися та спілкуватися		
Способи взаємодії з дорослим	Прояв відвертої агресії при спробі встановити контакт	0	
	Прояв впертості та негативізму при спробах дорослого встановити контакт	1	
	Прояв радісного похваллення (посмішки) при появі конкретного педагога	2	
	Прояв бажання йти на урок та займатися з конкретним вчителем	3	
Прийняття доступної інструкції	Відмова від прийняття інструкції (негативізм)	0	
	Прояв впертості	1	
	Часткове виконання інструкції	2	
	Повне виконання інструкції	3	
Дотримання доступних правил поведінки	порушення нормативних правил поведінки (крики, вигуки, можливі бійки з іншими дітьми) протягом всього часу перебування в школі	0	
	порушення поведінки під час уроку (невміння слухати педагога, сидіти спокійно протягом певного часу, постійні і необгрунтовані прохання вийти в туалет, відволікання уваги)	1	
	часткове порушення правил поведінки (порушення дисципліни при втраті інтересу до уроку і правильна поведінка, якщо інтерес відновлюється)	2	
	Нормативна поведінка протягом уроку та на перерві	3	
Емоційні реакції	сльози, крики, бажання побитися, вираз страху або напруженості (на початковому етапі адаптації)	0	
	загальна замкнутість і загальмованість	1	
	стан спокою, нормалізація стану	2	
	сміх, посмішка на обличчі як прояв позитивних реакцій	3	
Тривалість занять	нездатність виконувати посильне завдання на фронтальному занятті	0	
	виконання посильних завдань протягом 5 хв.	1	
	виконання посильних завдань протягом 5-10 хв	2	
	виконання посильних завдань протягом 10-15 хв.	3	
Встановлення доступних контактів з іншими дітьми	відсутність бажання взаємодіяти з іншими дітьми (бійки із-за іграшок, посібників і ін.)	0	
	демонстрація бажання грати з іграшкою, яка знаходиться в руках іншої дитини;	1	
	прояв здатності почекати, поки інша дитина зайнята тим, що її цікавить	2	

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

	прохання дати іграшку	3	
Набуття нових навичок (протягом навчального року)	відсутність навичок	0	
	Набуття однієї навички	1	
	Набуття двох навичок	2	
	Набуття трьох і більше навичок	3	
Взаємодія з матір'ю	відкидання матері (відверта агресія)	0	
	відсутність теплих стосунків з матір'ю, прояв до неї вимогливості для задоволення власних бажань	1	
	слухняність як прагнення встановити зв'язок з матір'ю	2	
	прояв ласки і ніжності по відношенню до матері	3	
Сума балів			

Обробка результатів:

Кількість балів	Рівень розвитку словникового запасу
24-27 балів	Високий рівень
16-23 бали	Середній рівень
8-15 балів	Низький рівень
0-7 балів	Дуже низький рівень

Висновок

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:

Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Висновок за результатами психологічного обстеження

учня _____ класу

_____ (Прізвище, ім'я, по-батькові)

Вік _____ Клас (група) _____

Запит спеціалістів / батьків _____

Поведінка та ставлення до ситуації обстеження, можливість налагоджувати та підтримувати контакт

Темп роботи, розуміння та здатність дотримування інструкції _____

Загальна характеристика діяльності, сформованість регуляторних функцій _____

Особливості мовного розвитку та рівень розвитку комунікативних навичок (розуміння та активного мовлення) _____

Особливості дрібної моторики та сенсомоторної координації рухів (малюнок, написання літер)

Особливості уваги _____

Особливості запам'ятовування, мнестичної діяльності _____

Сформованість просторової орієнтації (розуміння ліво, право, зверху, знизу) _____

Рівень інтелектуального розвитку, особливості мислення _____

Рівень наочності _____

Особливості емоційної сфери, специфіка емоційно-міжособистісної взаємодії _____

Висновок психолога

Дата _____ Підпис психолога _____

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ 2-ГО КЛАСУ

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРОЦЕСОМ ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ [14]:

Інструкція досліднику: оцініть рівень розвитку навчальних умінь школярів (у колонці «Показники» підкресліть виявлені ознаки навчальної діяльності)

Критерій аналізу	Показники (особливості прояву)		
Сприймання завдання	завдання сприймається одразу, дитина діє у відповідності до його змісту, хоча не завжди досягає результату	завдання сприймається, дитина починає діяти адекватно, але згодом втрачає його сутність і припиняє працювати або просто маніпулює предметами	зміст завдання не усвідомлюється, дитина довільно маніпулює запропонованим матеріалом
Обдумування подальших дій	здійснює пошукову діяльність, обдумує виконання, звертається із запитаннями до дорослого	діє імпульсивно, але запитує про правильність своїх дій у дорослого	діє імпульсивно, не усвідомлюючи своїх дій
Критичність виконання завдань: уміння знайти помилки і виправити їх	самостійно перевіряє свою роботу і за наявності помилок намагається виправити їх	самостійно завдання не перевіряє, але шукає помилку, коли вказують на її наявність і намагається самостійно виправити її	не шукає помилки, навіть якщо кажуть, що вона є, виправляє лише в тому випадку, коли на помилку вкажуть не виправляє помилок навіть після вказівки
Уміння використувати допомогу в процесі виконання завдання	виконує завдання на основі словесної інструкції або одноразова допомога	Виконує завдання разом із дорослим	Не виконує завдання навіть із допомогою дорослого
зона найближчого розвитку – самостійне виконання того, чим оволоділа за допомогою дорослого	Самостійно виконує завдання, яким оволоділа за допомогою дорослого	Потреба допомоги дорослого навіть після оволодіння діями	Нездатність самостійного виконання дій навіть після багаторазового спільного виконання разом з дорослим
Перенос знань: уміння самостійно виконувати аналогічні завдання	вільний самостійний перенос знань. Дитина самостійно бачить подібність завдань	самостійно аналогія в завданнях не виявляється, але вказівка на неї забезпечує адекватні дії	аналогія в завданнях не виявляється і після вказівки, завдання не виконується
Уміння переключатися з одного способу дії на інший	самостійне переключення з одного способу виконання на інший	переключення відбувається після того, як увага дитини фіксується на неоднаковості завдань	переключення не відбувається і після пояснення, дії залишаються стереотипними
Мовленнєве опосередкування дій	мовлення є регулятором діяльності: розуміння завдання – планування дій із врахуванням умови – адекватне словесне позначення дій	труднощі у словесному оформленні звіту про виконані дії. Вони не позначають послідовності виконаних ними дій, замість основних дій описують другорядні, безпосередньо не пов'язані з виконанням завдання.	мовлення не опосередковує дію, частіше діють імпульсивно, не орієнтуючись на інструкцію, і тому звіт про виконану роботу не відображає її сутності.
Рівень розвитку	нормальний	ЗПР	Розумова відсталість

Аналіз результатів

Висновок

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ОЦІНКА ЕМОЦІЙНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ ВАЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ (В.В. Ткачов) [11]

Мета: вивчення особливостей контакту між дітьми з важкими відхиленнями і значимими для них дорослими

Інструкція експерту: «Оцініть, будь ласка, поведінку Вашого учня відповідно до запропонованих шкал та відмітьте обраний варіант відповіді кожній з них».

Протокол опитування

Шкала	Показники	Бали	Відмітка вчителя
Ставлення до перебування в школі	Відмова йти до школи	0	
	Згода йти в школу лише за вимогою дорослого	1	
	Бажання йти до школи, щоб грати	2	
	Бажання йти до школи, щоб вчитися та спілкуватися		
Способи взаємодії з дорослим	Прояв відвертої агресії при спробі встановити контакт	0	
	Прояв впертості та негативізму при спробах дорослого встановити контакт	1	
	Прояв радісного пожвавлення (посмішки) при появі конкретного педагога	2	
	Прояв бажання йти на урок та займатися з конкретним вчителем	3	
Прийняття доступної інструкції	Відмова від прийняття інструкції (негативізм)	0	
	Прояв впертості	1	
	Часткове виконання інструкції	2	
	Повне виконання інструкції	3	
Дотримання доступних правил поведінки	порушення нормативних правил поведінки (крики, вигуки, можливі бійки з іншими дітьми) протягом всього часу перебування в школі	0	
	порушення поведінки під час уроку (невміння слухати педагога, сидіти спокійно протягом певного часу, постійні і необгрунтовані прохання вийти в туалет, відволікання уваги)	1	
	часткове порушення правил поведінки (порушення дисципліни при втраті інтересу до уроку і правильна поведінка, якщо інтерес відновлюється)	2	
	Нормативна поведінка протягом уроку та на перерві	3	
Емоційні реакції	сльози, крики, бажання побитися, вираз страху або напруженості (на початковому етапі адаптації)	0	
	загальна замкнутість і загальмованість	1	
	стан спокою, нормалізація стану	2	
	сміх, посмішка на обличчі як прояв позитивних реакцій	3	
Тривалість занять	нездатність виконувати посильне завдання на фронтальному занятті	0	
	виконання посильних завдань протягом 5 хв.	1	
	виконання посильних завдань протягом 5-10 хв	2	
	виконання посильних завдань протягом 10-15 хв.	3	
Встановлення доступних контактів з іншими дітьми	відсутність бажання взаємодіяти з іншими дітьми (бійки із-за іграшок, посібників і ін.)	0	
	демонстрація бажання грати з іграшкою, яка знаходиться в руках іншої дитини;	1	
	прояв здатності почекати, поки інша дитина зайнята тим, що її цікавить	2	
	прохання дати іграшку	3	

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Набуття нових навичок (протягом навчального року)	відсутність навичок	0	
	Набуття однієї навички	1	
	Набуття двох навичок	2	
	Набуття трьох і більше навичок	3	
Взаємодія з матір'ю	відкидання матері (відверта агресія)	0	
	відсутність теплих стосунків з матір'ю, прояв до неї вимогливості для задоволення власних бажань	1	
	слухняність як прагнення встановити зв'язок з матір'ю	2	
	прояв ласки і ніжності по відношенню до матері	3	Сума балів

Обробка результатів:

Кількість балів	Рівень розвитку словникового запасу
24-27 балів	Високий рівень
16-23 бали	Середній рівень
8-15 балів	Низький рівень
0-7 балів	Дуже низький рівень

Висновок

РОЗУМІННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ СЮЖЕТНИХ КАРТИНКИ [14]

Мета: вивчення особливостей уваги (стійкість, переключення, довільність); сформованості процесу сприймання (здатність впізнавати предмети у різних способах їх зображення, розрізнення форми, величини, кольору, руху; обізнаності (знання про предмети і явища, зображені на картинці).

Проводиться за умови збереження у дитини відносно нормального мовленнєвого розвитку (Додаток 3.)

Інструкція дитині: "Розглянь послідовно картинки і скажи, що трапилось" ..

При порушенні мовленнєвого розвитку: «Розклади картинки послідовно так, як відбувалися події»

Критерії аналізу	Особливості виконання		
Складання послідовності	Повне самостійне	Складання на основі підказки «картинки потрібно розкласти від початку до кінця»	Складання за допомогою дорослого Відсутність складання
Розуміння змісту сюжетної картини	Розуміння змісту адекватно до картини	Допомога у вигляді запитань за серією (спрямована на словесне оформлення зрозумілого сюжету) Допомога в організації сприймання (у складанні послідовності)	Перераховування окремих предметів та учасників без об'єднання в один сюжет
Рівень розвитку	нормальний	ЗПР	Розумова відсталість

Аналіз результатів:

Стійкість зосередження на завданні

Узагальненість сприймання (здатність зрозуміти сюжет)

Рівень сприймання

Висновок:

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

АНКЕТА ОЦІНКИ АГРЕСИВНОСТІ ДИТИНИ (Лаврентьєва Г.П., Титаренко Т.М) [8]

Мета: вивчення особливостей прояву агресивності школярів

Інструкція експерту: «Оцінюючи звичну поведінку дитини, дайте, будь ласка, висловіть свою думку з приводу наступних тверджень (*погоджуюсь/не погоджуюсь*)».

1. Часом здається, що у дитину вселився злий дух.
2. Вона не може промовчати, коли чимось незадоволена.
3. Коли їй хтось робить зло, вона обов'язково відповість тим самим.
4. Іноді їй без будь-якої причини хочеться сваритися.
5. Буває, що вона із задоволенням ламає іграшки, щось розбиває, потрошить.
6. Іноді вона так наполягає на чомусь, що інші втрачають терпіння.
7. Вона може подразнити тварин.
8. У суперечках з ним важко отримати перемогу.
9. Дуже злиться, коли дума, що над нею жартують.
10. Іноді у неї спалахує бажання зробити щось погане, що може шокувати оточуючих.
11. У відповідь на звичайні вказівки може зробити все навпаки.
12. Часто не по віку сварливий.
13. Сприймає себе як самостійну та рішучу.
14. Любить бути першим, командувати, підкорювати собі інших.
15. Невдачі викликають у неї сильне роздратування, бажання знайти винних.
16. Легко свариться, вступає у бійку.
17. Намагається спілкуватися із меншими а фізично слабшими.
18. У неї часто трапляються напади похмурої роздратованості.
19. Не враховує думку ровесників, не поступається, не ділиться.
20. Впевнена, що будь-яке завдання виконає краще за всіх

Обробка результатів:

Кількість балів	Рівень прояву агресії	Кількість балів	Рівень прояву агресії	Кількість балів	Рівень прояву агресії
15-20 балів	Високий	7-14 балів	Середній	1-6 балів	Низький

Висновок:

ВІДЧУТТЯ ОСОБИСТІСНОЇ НЕДОСТАТНОСТІ (О.І.Захаров) [5]

Мета: вивчення самосприйняття дитини, адекватності психологічного захисту та невротичних тенденцій.

Інструкція досліднику: кожне питання до учня повинно супроводжуватися додатковим поясненням або прикладами з життя дитини. Наприклад, до питання «Чи буває так, що виходить не так, як ти очікував?» психолог може доповнити: «Ти хотів гарно написати, а в зошиті виходить з помилками» або «ти дуже хотів пограти з друзями в одну гру, а вони вирішили грати в іншу?»

Інструкція для дитини: «Послухай запитання. Чи погоджуєшся з ними? Якщо це про тебе, кажи «так»».

Протокол дослідження

Чи буває в тебе так, що виходить не так, як ти очікував	
Чи вважаєш ти, що багато чого робиш неправильно, не так, як треба	
Чи зміг би ти зробити набагато більше, якби був більше впевнений у собі	
Чи багато речей заважають тобі бути самим собою, почувати себе так, як хотілося б	
Чи виникають у тебе думки, що ти не такий, як всі? Чи турбує тебе це?	
Чи буває так, о ти незадоволений собою, тому що не знаєш, чи правильно щось робиш	
Ти хотів би бути іншим, не таким, як зараз, або зовсім іншою людиною	
Чи можна сказати, що до тебе погано ставляться у класі (не хочуть з тобою дружити), а ти нічого не можеш з цим зробити	

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Чи часто буває, що тобі важко захистити себе, не дати себе образити, постояти за себе	
Коли ти дивишся в дзеркало, чи вважаєш ти себе негарним, зовсім не таким, яким би хотів себе бачити	

Оцінювання результатів

За кожну позитивну відповідь нараховується 1 бал.

6 і більше	наявні ознаки особистісної недостатності, що супроводжується заниженою самооцінкою та невпевненістю в собі
7-9 балів	Ознаки невротичних розладів, значне відчуття особистісної недостатності

Якісний аналіз (сфери прояву особистої недостатності)

Висновок

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ Й СХИЛЬНОСТІ ШКОЛЯРА ДО НЕВРОЗУ (О. Захаров)

Мета: визначення рівня тривожності дитини та її схильність до неврозу.

Інструкція для вихователів: поведінку дитини. Якщо описана якість проявляється і останнім часом посилюється – поставте 2 бали; якщо описана особливість виявляється періодично – 1 бал; якщо описана якість не характерна для дитини – 0 балів.

Протокол дослідження

Легко засмучується, багато переживає, усе близько бере до серця.	
Коли щось не так - у сльози, плаче, не може заспокоїтися.	
Вередує через дрібниці, не може чекати, терпіти.	
Дуже часто ображається, не терпить ніяких зауважень.	
Має дуже нестійкий настрій. Може сміятися і плакати одночасно.	
Усе більше сумує і засмучується без причини.	
Як і у перші роки, знову смоче палець, крутить все в руках.	
Довго не спить без світла та у присутності близьких. Неспокійно спить, часто прокидається уночі. Вранці не може одразу прокинутись	
Стає надто збудженою, коли потрібно стримуватися при виконанні якогось завдання.	
З'являються виражені страхи, побоювання, боязкість у нових ситуаціях.	
Наростає непевність у собі, нерішучість у діях і вчинках.	
Швидко втомлюється, відволікається, не може концентрувати увагу довгий час.	
Важко знайти з нею спільну мову, домовитися, змінює рішення чи занурюється в себе.	
Скаржиться на головні болі ввечері чи на болі у ділянці живота вранці: блідне, червоніє, уприває, алергія, різні висипи на шкірі.	
Знижується апетит, часто і довго хворіє, підвищується без причин температура, часто пропускає школу чи садок	
Сума балів	

Оцінювання результатів (підкреслити)

30 - 20 балів - невроз безсумнівний.

19-15 балів - невроз був чи буде найближчим часом.

14 - 10 балів - є ознаки нервового розладу, але не обов'язково сягають стадії захворювання.

5 балів - схильність до виникнення нервового розладу.

4-0 бали - відхилення несуттєві або є вираженням вікових особливостей дитини.

Висновки

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ДИТЯЧІ СТРАХИ (О.І.Захаров) [5]

Мета: виявлення переліку страхів дитини на основі опитування батьків або вчителів (вихователів)

Інструкція для експерта: У представлено переліку підкресліть або допишіть, чого боїться дитина

Протокол дослідження

Самотності (залишитися на самоті)	Казкових героїв (баби Яги, монстрів _____)	Стихії (бурі, землетрусу _____)
Нападу	Страшних снів	Війни
Захворіти, заразитися	Темряви	Великих вулиць, площ
Смерті	Транспорту	Лікарів, медичних працівників
Смерті батьків	Висоти	Крові (тече кров)
Якихось людей (чужих, п'яних.....)	Тварин, комах (вовка, ведмедя, собак, павуків, змії _____)	Замкненого простору (маленька кімната, туалет, тісняви _____)
Батьків (матері, батька)	Глибини	Уколів
Покарання від батьків	Води	Болю (коли боляче)
Запізнитися в школу	Вогню	Раптових звуків
Під час засинання (перед сном)	пожежі	Щось зробити не так, не те,
Не встигнути (щось зробити, кудись прийти)		неправильно

Кількісний аналіз результатів (*підкреслити*):

Вік	Кількість страхів			
	Норма		Невроз страху	
	хлопці	дівчата	хлопці	дівчата
Дошкільний	Не більше 8	Не більше 10	12-17 - тенденція	12-17 - тенденція
Молодший шкільний	Не більше 6	Не більше 10	16 і більше – виражений невроз	18 і більше – виражений невроз

Якісний аналіз особистісних невротичних порушень (наявність та характер)

Домінуючий тип страхів:

людей,

природних явищ, тварин

соціальних ситуацій, покарання, оцінки

самоти,

хвороби та лікарів,

навчальних ситуацій

інше

Висновки

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Висновок за результатами психологічного обстеження

учня _____ класу

_____ (Прізвище, ім'я, по-батькові)

Вік _____ Клас (група) _____

Поведінка та ставлення до ситуації обстеження, можливість налагоджувати та підтримувати контакт _____

Темп роботи, розуміння та здатність дотримування інструкції _____

Загальна характеристика діяльності, сформованість регуляторних функцій _____

Особливості мовного розвитку та рівень розвитку комунікативних навичок (розуміння та активного мовлення) _____

Особливості емоційної сфери _____

Особливості розвитку комунікативної сфери _____

Рівень навчіння _____

Висновок психолога _____

Дата _____ Підпис психолога _____

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ 4-ГО КЛАСУ

ВИВЧЕННЯ РІВНЯ НАУЧУВАНOSTІ ДИТИНИ [18]

Організація процедури навчаючого експерименту за А.Я.Івановою
з використанням методики «Класифікація геометричних фігур»

Мета: виявлення зони найближчого розвитку дитини, вивчення динаміки розв'язання нового для дитини завдання з використанням допомоги дорослого

Матеріал: два набори з 24 карток з зображенням геометричних фігур, які відрізняються за трьома ознаками (кольором, формою, розміром), таблицю, на якій зображено всі фігури першого набору, і секундомір; бланк для фіксації даних.

Інструкція спеціалісту: Експеримент складається з двох частин: виконання основного і аналогічного завдання. Основне завдання включає орієнтувальний етап і триразове групування карток в залежності від критерію, який покладено в основу класифікації фігур. Аналогічне завдання передбачає самостійну класифікацію дитиною карток другого набору за тими самими ознаками. В ході виконання основного завдання визначається, яку кількість допомоги потребує дитина, щоб навчитися класифікувати фігури під час роботи над аналогічним завданням виявляється здатність дитини до перенесення засвоєного способу дій.

Процедура організації навчаючого експерименту

Зміст завдання	Інструкція досліджуваному
Орієнтувальний етап – дитині показують таблицю протягом 30 с. Класифікація за першою ознакою – дитині дають перший набір карток і пропонують розкласти їх на три або чотири групи. Якщо досліджуваний не розпочав роботу, або поспішає і не продумує свої дії, можна надати допомогу у формі «організуючого уроку».	<i>«Їх треба розкласти на три групи. Спочатку подивися на цю таблицю, де зображено всі фігури, і подумай, як будеш робити».</i> <i>«Виклади декілька карток на стіл»,</i> <i>«Не спіши, викладай по одній картці».</i>
Перший «урок» (вказівка на ознаку, за якою відрізняються дві картки) надається, якщо дитина не розпочала правильно розкладати картки протягом 30 с. Зміст «уроку»: експериментатор вибирає з карток дві, які відрізняються тільки однією ознакою (наприклад, кольором)	<i>«Чим відрізняються ці картки і чим вони схожі?»</i> Якщо дитина не визначає ознаку, експериментатор називає її <i>«Вони відрізняються кольором».</i>
Якщо досліджуваний не розпочав правильно групувати картки, надається урок 2. Другий «урок» (вказівка на схожість двох карток за однією ознакою) – з усієї сукупності карток обирається одна, яка схожа з однією з двох раніше обраних за кольором.	<i>«Куди ми покладемо цю картку?»</i> Якщо досліджуваний не відповідає, продовжує: <i>«Ми покладемо її до червоного, бо вона також червона».</i>
Третій «урок» (наочна ілюстрація того, що потрібно робити) – до двох відкладених карток експериментатор додає ще одну (жовту), утворюючи таким чином, всі три групи	<i>«Сюди будемо класти всі червоні фігури, сюди – зелені, а сюди – жовті»</i>
Наступні «уроки» (4-й, 5-й і т.д.) – це розкладка кожної наступної картки експериментатором разом з поясненнями. Кожен наступний «урок» надається лише в тому випадку, якщо дитина за 30 секунд не розпочне самостійно правильно діяти.	
Після того, як правильно розкладені всі картки, досліджуваному пропонується пояснити, що він зробив.	Якщо дитина не може цього зробити, експериментатор сам формулює підсумок роботи: <i>«Ми розклали картки на зелені, жовті і червоні».</i>
Класифікація за другою ознакою – картки перемішуються і пропонується знову розкласти їх на групи.	<i>«А тепер розклади їх по-іншому, але вже на чотири групи».</i>

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Самостійні пошуки дитини протягом 30 секунд фіксуються у протоколі. Якщо досліджуваний не знайшов правильний спосіб дій, надаються «уроки», аналогічні до тих, які описані вище.	
Класифікація за третьою ознакою – картки перемішуються і пропонується знову розкласти їх на групи. Протягом 30 секунд протоколюються самостійні дії дитини. Якщо досліджуваний намагається класифікувати за попередніми ознаками, це фіксується у протоколі як «прояв інертності». У разі необхідності надається допомога в організації роботи. Якщо через 30 секунд досліджуваний не зміг розпочати роботу, експериментатор надає «уроки» як на попередніх етапах дослідження.	«Знову розклади картки, але вже по-іншому і на дві групи».
Аналогічне завдання	
Дитині показують другий набір карток і пропонують також розкласти їх на групи. При виконанні цього завдання допомога експериментатора мінімальна. В протоколі фіксується час, який витрачається на виконання цього завдання і його кінцевий результат (здатність до перенесення способу дій на аналогічне завдання): повне перенесення в словесній формі, часткове перенесення в словесній формі, повне перенесення в діях, часткове перенесення в діях, відсутнє перенесення способу дій.	«Ти вже навчився розкладати картки. Це – такі самі, їх також можна розкласти на групи за різними ознаками. Зроби це».

Протокол фіксації результатів навчаючого експерименту за А.Я. Івановою на основі методики «Класифікація фігур»

Етап експерименту/ Дії дослідника	Дії досліджуваного
Основні завдання	
Завдання № 1	
Первинне орієнтування в завданні. «Фігури треба розкласти на три групи. Спочатку подивися на цю таблицю, де зображено всі фігури, і подумай, як будеш робити». «Виклади декілька карток на стіл», «Не спіши, викладай по одній картці».	
Урок №1 «Чим відрізняються ці картки і чим вони схожі?» Якщо дитина не визначає ознаку: «Вони відрізняються кольором»	
Урок № 2	
Урок № 3	
Словесне формулювання того, що було зроблено	
Завдання № 2	
Первинне орієнтування в завданні	
Урок № 1	

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
 Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Урок № 2	
Словесне формулювання того, що було зроблено	
Завдання № 3	
Первинне орієнтування в завданні	
Урок № 1 – вказівка на одну ознаку, за якою відрізняються картки Експериментатор відбирає дві картки, які відрізняються за розміром. «Чим відрізняються ці картки і чим вони схожі?»	
Урок № 2	
Словесне формулювання того, що було зроблено	
<i>Аналогічні завдання</i>	
Завдання № 1	
Завдання № 2	
Завдання № 3	

Висновки

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
 Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

РОЗУМІННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ СЮЖЕТНИХ КАРТИНКИ [14]

Мета: вивчення особливостей уваги (стійкість, переключення, довільність); сформованості процесу сприймання (здатність впізнавати предмети у різних способах їх зображення, розрізнення форми, величини, кольору, руху; обізнаності (знання про предмети і явища, зображені на картинці).

Проводиться за умови збереження у дитини відносно нормального мовленнєвого розвитку (Додаток 3.)

Інструкція дитині: "Розглянь послідовно картинки і скажи, що трапилось"..

При порушенні мовленнєвого розвитку: «Розклади картинки послідовно так, як відбувалися події»

Критерії аналізу	Особливості виконання		
	Складання послідовності	Повне самостійне	Складання на основі підказки «картинки потрібно розкласти від початку до кінця»
Розуміння змісту сюжетної картини	Розуміння змісту адекватно до картини	Допомога у вигляді запитань за серією (спрямована на словесне оформлення зрозумілого сюжету)	Перераховування окремих предметів та учасників без об'єднання в один сюжет
		Допомога в організації сприймання (у складанні послідовності)	
Рівень розвитку	нормальний	ЗПР	Розумова відсталість

Аналіз результатів:

Стійкість зосередження на завданні

Узагальненість сприймання (здатність зрозуміти сюжет)

Рівень сприймання

Висновок:

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

Мета: вивчення здатності дитини до розуміння та продукування зв'язного мовлення

Матеріал: невеликий текст простого змісту [13]

Протокол дослідження

Завдання	Особливості виконання
Прослухай оповідання: Говорить Василько Олі: «Не чіпай мого автомобіля». Оля відповідає Василькові: «А ти не чіпай мою ляльку». Діти розійшлись по різних кутках і їм стало нудно.	Відтворено ____ речень. Повністю відтворено _____ Відтворення смислу тексту _____ Коментарі:
Дай відповідь на питання	
Що сказав Василько?	Правильність _____ Повнота речення _____
Що відповіла Оля?	Правильність _____ Повнота речення _____
Чим грала Оля? (Чим грав Василько?)	Правильність _____ Повнота речення _____
Що зробили діти?	Правильність _____ Повнота речення _____
Чому їм стало нудно?	Правильність _____ Повнота речення _____
Коментарі	

Критерії аналізу	Результати дослідження		
	ЗПР	РВ (дебільність)	імбецильність
Характер речень	порушення граматичної будови мови: труднощі при зміні форми слова, мало використовують прийменники, прислівники, означення, додатки	Прості непоширені речення	Речення відсутні: обмежена кількість слів, переважно назви окремих предметів
словник	бідний малодиференційований словниковий запас, переважання пасивного словника над активним (який швидко поповнюється при корекційних заняттях).	бідний, конкретний, багато слів уживаються в приблизному, неточному значенні (слово «склянка» можуть замінити словом «чашка», лапи (ведмедя) — «ноги»)	
Відповіді на запитання	Речення прості, короткі, непоширені з простими формами керування.	труднощі в оформленні думки на синтаксичному, морфологічному рівні. Речення, переважно короткі, елементарні, стереотипні, з порушенням форм управління та узгодження. Бракує розуміння основних граматичних форм.	Окремі слова, не пов'язані за змістом Відмова від відповіді на запитання

Критерії аналізу	Реакція дитини	Бали (макс. 2 б.)
Розуміння тексту		
Структурування тексту		
лексика		
граматика		
Плавність мовлення		
Рівень виконання (підкреслити)		
Високий рівень – 10 балів	Середній рівень – 6-9 балів	Низький рівень – 0-5 балів

Висновок:

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВІЛЬНИМ СПІЛКУВАННЯМ [4; 13]

Показники для спостереження	На уроці	На перерві	У спілкуванні з дорослими	У спілкуванні з ровесниками
Поведінка (соромиться, боїться, невпевнений в собі, агресія, пасивний)				
Емоційний стан (спокійний, зібраний, неорганізований, роздратованість, позитивно чи негативно налаштований)				
Байдужий (не реагує на нову обстановку)				

Питання для бесіди [4; 13]

Запитання	Відповіді дитини
<i>Питання, що безпосередньо стосуються дитини та сім'ї</i>	
Як тебе звати	
Скільки тобі років	
Коли в тебе День народження	
<i>Питання на орієнтацію у часі та просторі</i>	
У якому місті ти живеш	
Які ти знаєш пори року	
Скільки місяців у році (днів у тижні)	
<i>Питання на визначення кругозору дитини</i>	
Які свята ти знаєш	
Яких тварин ти знаєш	
<i>Питання на вивчення інтересів дитини</i>	
Чим ти любиш займатися	
У які ігри любиш гратися	
Що ти любиш робити	

Висновок про особливості комунікативної активності

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ОПИТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОІНФОРМОВАНОСТІ

Мета: вивчення особливості поінформованості школярів у сфері професій

Інструкція для досліджуваного: Послухай уважно запитання та спробуй дати якнайповнішу відповідь

Питання для опитування

1. Які професії ти знаєш? _____
2. Які професії тобі подобаються? _____
3. Чи є серед них така, що подобається тобі найбільше? Яка? _____
4. Чи знаєш ти, де і ким працюють твої батьки?
5. Чи розмовляють з тобою батьки про свою роботу? Чи знаєш ти, що вони роблять? Опиши

6. Чи відвідуєш ти якийсь гурток чи секцію? Яку? _____
7. Чим ти любиш займатися у вільний час? _____

Висновок:

Особливості професійної обізнаності (широта, глибина знань, джерело інформації, початкова підготовка до майбутньої професії)

АНКЕТА ОЦІНКИ АГРЕСИВНОСТІ ДИТИНИ (Лаврентьєва Г.П., Титатренко Т.М) [8]

Мета: вивчення особливостей прояву агресивності школярів

Інструкція експерту: «Оцінюючи звичну поведінку дитини, дайте, будь ласка, висловіть свою думку з приводу наступних тверджень (*погоджуюсь/не погоджуюсь*)».

1. Часом здається, що у дитину вселився злий дух.
2. Вона не може промовчати, коли чимось незадоволена.
3. Коли їй хтось робить зло, вона обов'язково відповість тим самим.
4. Іноді їй без будь-якої причини хочеться сваритися.
5. Буває, що вона із задоволенням ламає іграшки, щось розбиває, потрошить.
6. Іноді вона так наполягає на чомусь, що інші втрачають терпіння.
7. Вона може подразнити тварин.
8. У суперечках з ним важко отримати перемогу.
9. Дуже злиться, коли дума, що над нею жартують.
10. Іноді у неї спалахує бажання зробити щось погане, що може шокувати оточуючих.
11. У відповідь на звичайні вказівки може зробити все навпаки.
12. Часто не по віку сварливий.
13. Сприймає себе як самостійну та рішучу.
14. Любить бути першим, командувати, підкорювати собі інших.
15. Невдачі викликають у неї сильне роздратування, бажання знайти винних.
16. Легко свариться, вступає у бійку.
17. Намагається спілкуватися із меншими а фізично слабшими.
18. У неї часто трапляються напади похмурої роздратованості.
19. Не враховує думку ровесників, не поступається, не ділиться.
20. Впевнена, що будь-яке завдання виконає краще за всіх

Обробка результатів:

Кількість балів	Рівень прояву агресії	Кількість балів	Рівень прояву агресії	Кількість балів	Рівень прояву агресії
15-20 балів	Високий	7-14 балів	Середній	1-6 балів	Низький

Висновок:

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Дитячі страхи (О.І.Захаров) [5]

Мета: виявлення переліку страхів дитини на основі опитування батьків або вчителів (вихователів)

Інструкція для експерта: У представлено переліку підкресліть або допишіть, чого боїться дитина

Самотності (залишитися на самоті)	Казкових героїв (баби Яги, монстрів _____)	Стихії (бурі, землетрусу _____)
Нападу	Страшних снів	Війни
Захворіти, заразитися	Темряви	Великих вулиць, площ
Смерті	Транспорту	Лікарів, медичних працівників
Смерті батьків	Висоти	Крові (тече кров)
Якихось людей (чужих, п'яних.....)	Тварин, комах (вовка, ведмедя, собак, павуків, змій _____)	Замкненого простору (маленька кімната, туалет, тісняви _____)
Батьків (матері, батька)	Глибини	Уколів
Покарання від батьків	Води	Болю (коли боляче)
Запізнитися в школу	Вогню	Раптових звуків
Під час засинання (перед сном)	пожежі	Щось зробити не так, не те,
Не встигнути (щось зробити, кудись прийти)		неправильно

Кількісний аналіз результатів (підкреслити):

Вік	Кількість страхів			
	Норма		Невроз страху	
	хлопці	дівчата	хлопці	дівчата
Дошкільний	Не більше 8	Не більше 10	12-17 - тенденція	12-17 - тенденція
Молодший шкільний	Не більше 6	Не більше 10	16 і більше – виражений невроз	18 і більше – виражений невроз

Якісний аналіз особистісних невротичних порушень (наявність та характер)

Домінуючий тип страхів:

- людей,
- природних явищ, тварин
- соціальних ситуацій, покарання, оцінки
- самоти,
- хвороби та лікарів,
- навчальних ситуацій

Висновки

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИВЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (Н.Г. Лусканова) [19]

Мета: діагностика навчальної мотивації

Інструкція для учнів: Прочитай питання. Вибери відповідь, найближчу до твоєї думки.

Інструкція для дослідника: читайте дитині почергово питання із варіантами відповіді. Якщо дитина не зрозуміла змісту питання, наведіть приклади.

Питання	Відповіді та нараховані бали					
	а)		б)		в)	
1. Тобі подобається у школі	не дуже	1	подобається	3	не подобається	0
2. Вранці, коли прокидаєшся, ти завжди хочеш йти до школи чи іноді хочеться залишитися вдома	частіше хочу залишитися вдома	0	буває по-різному	1	їду з радістю	3
3. Якби вчителька сказала, що завтра в школі йти не обов'язково, ти пішов би у школу чи залишився б вдома	не знаю	1	залишився б вдома	0	пішов би до школи	3
4. Тобі подобається, коли у вас відмінюють якісь уроки	не подобається	3	буває по-різному	1	подобається	0
5. Ти хотів би, щоб не задавали домашніх завдань	хотів би	0	не хотів би	3	не знаю	1
6. Ти хотів би, щоб у школі залишилися тільки перерви	не знаю	1	не хотів би	3	хотів би	1
7. Ти часто розповідаєш про школу батькам	часто	3	рідко	1	не розповідаю	0
8. Ти хотів би, щоб у тебе була менш сувора вчителька	точно не знаю	1	хотів би	0	не хотів би	3
9. У тебе в класі багато друзів	мало	1	багато	3	немає друзів	0
10. Тобі подобаються твої однокласники	так	3	не дуже	1	ні	0

Обробка результатів: індивідуальний показник навчальної мотивації обраховується як сума балів за кожну відповідь.

Аналіз результатів:

25—30 балів	Максимально високий рівень шкільної мотивації, учбової активності. Високий рівень пізнавальних мотивів, прагнення успішно виконувати вимоги школи. Дитина чітко виконує вказівки вчителя, відповідальна, переживає з приводу неуспіху. Загальне позитивне ставлення до школи, перевага надається учбовим ситуаціям, високий рівень шкільної адаптації.
20—24 бали	Достатня шкільна мотивація, характерна для більшості учнів, що успішно справляються із навчанням. Середня норма мотивації.
15—19 балів	Позитивне ставлення до школи при домінуванні зовнішньої мотивації. Школа приваблює позанавчальними сторонами. Дитина комфортно почуває себе у школі, але ходить, щоб спілкуватися з друзями, учителем, мати шкільне приладдя. Навчальний процес не приваблює.
10—14 балів	Низька шкільна мотивація. Дитина не хоче ходити у школу, прагне пропускати заняття. На уроках часто займається сторонніми справами, іграми. Відчуває серйозні труднощі у навчальній діяльності. Адаптація до школи нестійка.
нижче 10 балів	Негативне ставлення до школи, шкільна дезадаптація, серйозні труднощі у школі: не справляється із навчальною діяльністю, відчуває проблеми у спілкуванні з однокласниками, з вчителями. Школа сприймається як вороже середовище, перебування стає неприємним. Маленькі діти плачуть, старші – прояв агресивності, відмова виконувати завдання, дотримуватися норм і правил. Супроводжується нервово-психічними порушеннями.

Висновок

ВИВЧЕННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ (Р.Тэммл, М.Дорки, В.Амен) [20]

Мета: визначення рівня тривожності дитини молодшого шкільного та молодшого підліткового віку.

Хід проведення дослідження: дитині по чергово демонструють картинки (окремо варіант для хлопчиків та дівчат) і ставлять питання до кожної з них. Вибори та відповіді досліджуваних фіксуються у протоколі.

Інструкція для досліджуваних: питання до кожної картинки. Подивись уважно на картинку. Як ти гадаєш, яке обличчя у цієї дитини – умне чи веселе Вибери?

Протокол дослідження (Додаток 4)

№	Питання до картинок	Висловлювання дитини	Вибір	
			Веселе обличчя	Сумне обличчя
1	Гра з молодшими дітьми «Він (вона) грає з дітьми».			
2	Дитина та дорослий (мати) з немовлям «Він (вона) гуляє з дорослим (своєю мамою) і малюком».			
3	Об'єкт агресії «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: веселе або сумне?»			
4	Одягання «Він (вона) одягається».			
5	Гра зі старшими дітьми «Він (вона) грає зі старшими дітьми»			
6	Вкладання спати на самоті «Він (вона) йде спати»			
7	Умивання «Він (вона) у ванній».			
8	Докір «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: веселе або сумне?»			
9	Ігнорування «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: сумне чи веселе?».			
10	Агресивний напад «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: веселе або сумне?»			
11	Прибирання іграшок «Він (вона) прибирає іграшки»			
12	Ізоляція «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: сумне чи веселе?»			
13	Дитина з батьками «Він (вона) зі своїми мамою і татом»			
14	Їжа на самоті «Він (вона) їсть».			

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Аналіз результатів

Індекс тривожності $IT = \left(\frac{\text{кількість неадекватних виборів}}{14} \right) \times 100\%$,

*неадекватним вважається вибір, що не відповідає знаку ситуації (див. Інтерпретація результатів)

IT= _____

Кількісний аналіз результатів

Показник IT	Кількість виборів	Рівень тривожності (підкреслити)
0-7,2	0-1	слабкий
14,3-35,7	2-5	середній
42,9-50	6-7	виражений
51,7 та більше	8 і більше	високий

Особливості проявів тривожності:

Ситуації, у яких виявляється найвища тривожність (підкреслити)

Спілкування з дорослим _____ виборів

Спілкування з дітьми _____ виборів

Дії, що виконуються на самоті _____ виборів

Дії самообслуговування _____ виборів

Навчальна діяльність _____ виборів

Аналіз проявів тривожності у різних ситуаціях

Спілкування з ровесниками

Спілкування з дорослими (батьки, вчителі, вихователі)

Самостійне виконання дій

Самообслуговування, побутові ситуації

Навчання

Висновок (рівень та особливості прояву тривожності).

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Висновок за результатами психологічного обстеження
учня _____ класу

_____ (Прізвище, ім'я, по-батькові)

Вік _____ Клас (група) _____

Запит спеціалістів / батьків

Поведінка та ставлення до ситуації обстеження, можливість налагоджувати та підтримувати контакт

Темп роботи, розуміння та здатність дотримування інструкції _____

Загальна характеристика діяльності, сформованість регуляторних функцій _____

Особливості мовного розвитку та рівень розвитку комунікативних навичок (розуміння та активного мовлення) _____

Особливості мотивації навчальної діяльності _____

Особливості емоційної сфери, специфіка емоційно-міжособистісної взаємодії _____

Особливості професійної поінформованості _____

Висновок психолога

Дата _____ Підпис психолога _____

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ 5-ГО КЛАСУ

АНКЕТА ОЦІНКИ АГРЕСИВНОСТІ ДИТИНИ (Лаврентьєва Г.П., Титаренко Т.М) [8]

Мета: вивчення особливостей прояву агресивності школярів

Інструкція експерту: «Оцінюючи звичну поведінку дитини, дайте, будь ласка, висловіть свою думку з приводу наступних тверджень (*погоджуюсь/не погоджуюсь*)».

1. Часом здається, що у дитину вселився злий дух.
2. Вона не може промовчати, коли чимось незадоволена.
3. Коли їй хтось робить зло, вона обов'язково відповість тим самим.
4. Іноді їй без будь-якої причини хочеться сваритися.
5. Буває, що вона із задоволенням ламає іграшки, щось розбиває, потрошить.
6. Іноді вона так наполягає на чомусь, що інші втрачають терпіння.
7. Вона може подразнити тварин.
8. У суперечках з ним важко отримати перемогу.
9. Дуже злиться, коли дума, що над нею жартують.
10. Іноді у неї спалахує бажання зробити щось погане, що може шокувати оточуючих.
11. У відповідь на звичайні вказівки може зробити все навпаки.
12. Часто не по віку сварливий.
13. Сприймає себе як самостійну та рішучу.
14. Любить бути першим, командувати, підкорювати собі інших.
15. Невдачі викликають у неї сильне роздратування, бажання знайти винних.
16. Легко свариться, вступає у бійку.
17. Намагається спілкуватися із меншими а фізично слабшими.
18. У неї часто трапляються напади похмурої роздратованості.
19. Не враховує думку ровесників, не поступається, не ділиться.
20. Впевнена, що будь-яке завдання виконає краще за всіх

Обробка результатів:

Кількість балів	Рівень прояву агресії	Кількість балів	Рівень прояву агресії	Кількість балів	Рівень прояву агресії
15-20 балів	Високий	7-14 балів	Середній	1-6 балів	Низький

Висновок:

ОПИТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОІНФОРМОВАНOSTІ

Мета: вивчення особливості поінформованості школярів у сфері професій

Інструкція для досліджуваного: Послухай уважно запитання та спробуй дати якнайповнішу відповідь

Питання для опитування

1. Ти закінчив початкову школу. Став дорослішим. Чи змінилися твої інтереси? Які професії тобі подобаються? _____
2. Чи є серед них найпривабливіші для тебе? _____
3. Які навчальні предмети тобі найбільше подобаються (2-3 предмети) _____
4. Які ти знаєш підприємства нашої області? _____
5. Чим ти займаєшся у вільний час? Які гуртки чи секції відвідуєш? _____
6. Чи подобається тобі читати? Якщо так, то які книги ти читаєш із задоволенням? Назви 2-3-найулюбленіші _____

Висновок: Особливості професійної обізнаності (широта, глибина знань, джерело інформації, початкова підготовка до майбутньої професії)

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

«ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ Й СХИЛЬНОСТІ ШКОЛЯРА ДО НЕВРОЗУ» (А. Захаров)

Мета: визначення рівня тривожності дитини та її схильності до неврозу.

Інструкція для вихователів: поведінку дитини. Якщо описана якість проявляється і останнім часом посилюється – поставте 2 бали; якщо описана особливість виявляється періодично – 1 бал; якщо описана якість не характерна для дитини – 0 балів.

Протокол дослідження

Легко засмучується, багато переживає, усе близько бере до серця.	
Коли щось не так - у сльози, плаче, не може заспокоїтися.	
Вередує через дрібниці, не може чекати, терпіти.	
Дуже часто ображається, не терпить ніяких зауважень.	
Має дуже нестійкий настрій. Може сміятися і плакати одночасно.	
Усе більше сумує і засмучується без причини.	
Як і у перші роки, знову смочє палець, крутить все в руках.	
Довго не спить без світла та у присутності близьких. Неспокійно спить, часто прокидається уночі. Вранці не може одразу прокинутись	
Стає надто збудженою, коли потрібно стримуватися або загальмованою при виконанні якогось завдання.	
З'являються виражені страхи, побоювання, боязкість у нових ситуаціях.	
Наростає непевність у собі, нерішучість у діях і вчинках.	
Швидко втомлюється, відволікається, не може концентрувати увагу довгий час.	
Важко знайти з нею спільну мову, домовитися, змінює рішення чи занурюється в себе.	
Скаржиться на головні болі ввечері чи на болі у ділянці живота вранці: блідне, червоніє, уприває, алергія, різні висипи на шкірі.	
Знижується апетит, часто і довго хворіє, підвищується без причин температура, часто пропускає школу чи садок	
Сума балів	

Оцінювання результатів (підкреслити)

30 - 20 балів - невроз безсумнівний.

19-15 балів - невроз був чи буде найближчим часом.

14 - 10 балів - є ознаки нервового розладу, але не обов'язково сягають стадії захворювання.

5 балів - схильність до виникнення нервового розладу.

4-0 бали - відхилення несуттєві або є вираженням вікових особливостей дитини.

Висновки

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Дитячі страхи (О.І.Захаров) [5]

Мета: виявлення переліку страхів дитини на основі опитування батьків або вчителів (вихователів)

Інструкція для експерта: У представлено переліку підкресліть або допишіть, чого боїться дитина

Самотності (залишитися на самоті)	Казкових героїв (баби Яги, монстрів _____)	Стихії (бурі, землетрусу _____)
Нападу	Страшних снів	Війни
Захворіти, заразитися	Темряви	Великих вулиць, площ
Смерті	Транспорту	Лікарів, медичних працівників
Смерті батьків	Висоти	Крові (тече кров)
Якихось людей (чужих, п'яних.....)	Тварин, комах (вовка, ведмедя, собак, павуків, змій _____)	Замкненого простору (маленька кімната, туалет, тісняви _____)
Батьків (матері, батька)	Глибини	Уколів
Покарання від батьків	Води	Болю (коли боляче)
Запізнитися в школу	Вогню	Раптових звуків
Під час засинання (перед сном)	пожежі	Щось зробити не так, не те, неправильно
Не встигнути (щось зробити, кудись прийти)		

Кількісний аналіз результатів (підкреслити):

Вік	Кількість страхів			
	Норма		Невроз страху	
	хлопці	дівчата	хлопці	дівчата
Дошкільний	Не більше 8	Не більше 10	12-17 - тенденція	12-17 - тенденція
Молодший шкільний	Не більше 6	Не більше 10	16 і більше – виражений невроз	18 і більше – виражений невроз

Якісний аналіз особистісних невротичних порушень (наявність та характер)

Домінуючий тип страхів:

- людей,
- природних явищ, тварин
- соціальних ситуацій, покарання, оцінки
- самоти,
- хвороби та лікарів,
- навчальних ситуацій

Висновки

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (Н.Г. Лусканова) [11]

Мета: діагностика навчальної мотивації

Інструкція для учнів: Прочитай питання. Вибери відповідь, найближчу до твоєї думки.

Інструкція для дослідника: читайте дитині почергово питання із варіантами відповіді. Якщо дитина не зрозуміла змісту питання, наведіть приклади.

Питання	Відповіді та нараховані бали					
	а)		б)		в)	
11.Тобі подобається у школі	не дуже	1	подобається	3	не подобається	0
12.Вранці, коли прокидаєшся, ти завжди хочеш йти до школи чи іноді хочеться залишитися вдома	частіше хочу залишитися вдома	0	буває по-різному	1	їду з радістю	3
13.Якби вчителька сказала, що завтра в школі йти не обов'язково, ти пішов би у школу чи залишився б вдома	не знаю	1	залишився б вдома	0	пішов би до школи	3
14.Тобі подобається, коли у вас відмінюють якісь уроки	не подобається	3	буває по-різному	1	подобається	0
15.Ти хотів би, щоб не задавали домашніх завдань	хотів би	0	не хотів би	3	не знаю	1
16.Ти хотів би, щоб у школі залишилися тільки перерви	не знаю	1	не хотів би	3	хотів би	1
17.Ти часто розповідаєш про школу батькам	часто	3	рідко	1	не розповідаю	0
18.Ти хотів би, щоб у тебе була менш сувора вчителька	точно не знаю	1	хотів би	0	не хотів би	3
19.У тебе в класі багато друзів	мало	1	багато	3	немає друзів	0
20.Тобі подобаються твої однокласники	так	3	не дуже	1	ні	0

Обробка результатів: індивідуальний показник навчальної мотивації обраховується як сума балів за кожну відповідь.

Аналіз результатів:

25—30 балів	Максимально високий рівень шкільної мотивації, учбової активності. Високий рівень пізнавальних мотивів, прагнення успішно виконувати вимоги школи. Дитина чітко виконує вказівки вчителя, відповідальна, переживає з приводу неуспіху. Загальне позитивне ставлення до школи, перевага надається учбовим ситуаціям, високий рівень шкільної адаптації.
20—24 бали	Достатня шкільна мотивація, характерна для більшості учнів, що успішно справляються із навчанням. Середня норма мотивації.
15—19 балів	Позитивне ставлення до школи при домінуванні зовнішньої мотивації. Школа приваблює позанавчальними сторонами. Дитина комфортно почуває себе у школі, але ходить, щоб спілкуватися з друзями, учителем, мати шкільне приладдя. Навчальний процес не приваблює.
10— 14 балів	Низька шкільна мотивація. Дитина не хоче ходити у школу, прагне пропускати заняття. На уроках часто займається сторонніми справами, іграми. Відчуває серйозні труднощі у навчальній діяльності. Адаптація до школи нестійка.
нижче 10 балів	Негативне ставлення до школи, шкільна дезадаптація, серйозні труднощі у школі: не справляється із навчальною діяльністю, відчуває проблеми у спілкуванні з однокласниками, з вчителями. Школа сприймається як вороже середовище, перебування стає неприємним. Маленькі діти плачуть, старші – прояв агресивніть, відмова виконувати завдання, дотримуватися норм і правил. Супроводжується нервово-психічними порушеннями.

Висновок

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ВИВЧЕННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ (Р.Тэммл, М.Дорки, В.Амен) [20]

Мета: визначення рівня тривожності дитини молодшого шкільного та молодшого підліткового віку.

Хід проведення дослідження: дитині почергово демонструють картинки (окремо варіант для хлопчиків та дівчат) і ставлять питання до кожної з них. Вибори та відповіді досліджуваних фіксуються у протоколі.

Інструкція для досліджуваних: питання до кожної картинки. Подивись уважно на картинку. Як ти гадаєш, яке обличчя у цієї дитини – умне чи веселе Вибери?

Протокол дослідження (Додаток 4)

№	Питання до картинок	Висловлювання дитини	Вибір	
			Веселе обличчя	Сумне обличчя
1	Гра з молодшими дітьми «Він (вона) грає з дітьми».			
2	Дитина та дорослий (мати) з немовлям «Він (вона) гуляє з дорослим (своєю мамою) і малюком».			
3	Об'єкт агресії «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: веселе або сумне?»			
4	Одягання «Він (вона) одягається».			
5	Гра зі старшими дітьми «Він (вона) грає зі старшими дітьми»			
6	Вкладання спати на самоті «Він (вона) йде спати»			
7	Умивання «Він (вона) у ванній».			
8	Докір «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: веселе або сумне?»			
9	Ігнорування «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: сумне чи веселе?».			
10	Агресивний напад «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: веселе або сумне?»			
11	Прибирання іграшок «Він (вона) прибирає іграшки»			
12	Ізоляція «Як ти гадаєш, яке обличчя буде в цієї дитини: сумне чи веселе?»			
13	Дитина з батьками «Він (вона) зі своїми мамою і татом»			
14	Їжа на самоті «Він (вона) їсть».			

Аналіз результатів

Індекс тривожності $IT = \left(\frac{\text{кількість неадекватних виборів}}{14} \right) \times 100\%$,

*неадекватним вважається вибір, що не відповідає знаку ситуації (див. Інтерпретація результатів)

IT= _____

Кількісний аналіз результатів

Показник IT	Кількість виборів	Рівень тривожності (підкреслити)
0-7,2	0-1	слабкий
14,3-35,7	2-5	середній
42,9-50	6-7	виражений
51,7 та більше	8 і більше	високий

Особливості проявів тривожності:

Ситуації, у яких виявляється найвища тривожність (підкреслити)

Спілкування з дорослим _____ виборів

Спілкування з дітьми _____ виборів

Дії, що виконуються на самоті _____ виборів

Дії самообслуговування _____ виборів

Навчальна діяльність _____ виборів

Аналіз проявів тривожності у різних ситуаціях

Спілкування з ровесниками

Спілкування з дорослими (батьки, вчителі, вихователі)

Самостійне виконання дій

Самообслуговування, побутові ситуації

Навчання

Висновок (рівень та особливості прояву тривожності).

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Висновок за результатами психологічного обстеження

учня _____ класу

_____ (Прізвище, ім'я, по-батькові)

Вік _____ Клас (група) _____

Запит спеціалістів / батьків

Поведінка та ставлення до ситуації обстеження, можливість налагоджувати та підтримувати контакт

Темп роботи, розуміння та здатність дотримування інструкції _____

Загальна характеристика діяльності, сформованість регуляторних функцій _____

Особливості мовного розвитку та рівень розвитку комунікативних навичок (розуміння та активного мовлення) _____

Особливості мотивації навчальної діяльності _____

Особливості емоційної сфери, специфіка емоційно-міжособистісної взаємодії _____

Особливості професійної поінформованості _____

Висновок психолога _____

Дата _____ Підпис психолога _____

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ 7-ГО КЛАСУ

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ [6; 16]

Опитувальник Т. М. Ахенбаха

Мета: оцінка особливостей соціальної поведінки підлітків, виявлення рівня соціальної адаптації підлітків

Обладнання: бланк із переліком тверджень, які описують поведінку дітей та підлітків.

Інструкція експерту: перед Вами список тверджень, який описує поведінку дітей та підлітків. Якщо окремий пункт відповідає поведінці конкретного підлітка повністю, то обведіть в графі відповідей цифру 2. Якщо цей пункт описує його поведінку деякою мірою, то обведіть цифру 1. Якщо це твердження взагалі не відповідає його поведінці, обведіть цифру 0.

Протокол дослідження

1.	Поводиться як маленький (поведінка не відповідає віку)	0 1 2
2.	Бурмоче, мимрить, видає дивні звуки під час уроку	0 1 2
3.	сперечається	0 1 2
4.	Не доводить до кінця розпочату справу	0 1 2
5.	Веде себе як дитина протилежного статі. Опишіть будь ласка	0 1 2
6.	Поводиться зухвало	0 1 2
7.	Хвастає, задається	0 1 2
8.	Не може сконцентруватися, утримати свою увагу на чомусь одному	0 1 2
9.	Має нав'язливі думки. Опишіть, будь ласка	0 1 2
10.	Не може усидіти на місці, невтомний, надмірно активний	0 1 2
11.	Занадто залежний від дорослих, несамостійний	0 1 2
12.	Скаржиться на самотність	0 1 2
13.	Неорганізований, розсіяний	0 1 2
14.	Багато плаче	0 1 2
15.	Крутиться, совається	0 1 2
16.	Жорстокий, задиристий і злісний по відношенню до інших	0 1 2
17.	Багато фантазує і вигадує, занурений у свої думки	0 1 2
18.	Навмисне каліцтво або спроба самогубства	0 1 2
19.	Любить, щоб на нього звертали увагу	0 1 2
20.	Навмисно ламає і знищує свої іграшки, книги, речі	0 1 2
21.	Навмисно ламає і знищує речі, що належать сім'ї, батькам і іншим людям	0 1 2
22.	Важко слідує вказівкам і інструкціям	0 1 2
23.	Неслухняний в школі	0 1 2
24.	Відволікає інших дітей	0 1 2
25.	Не ладнає з іншими дітьми	0 1 2
26.	Не почуває себе винуватим, навіть якщо зробив що-небудь погане	0 1 2
27.	Ревнивий	0 1 2
28.	Їсть і п'є те, що не є їжею. Опишіть, будь ласка	0 1 2
29.	Боїться деяких тварин, ситуацій або місць (окрім школи). Опишіть, будь ласка	0 1 2
30.	Боїться школи	0 1 2
31.	Боїться, що може подумати або зробити що-небудь погане	0 1 2
32.	Вважає, що завжди має бути бездоганним	0 1 2

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

33.	Йому здається, що його ніхто не любить	0 1 2
34.	Йому здається, що інші люди хочуть йому досадити або завдати шкоди	0 1 2
35.	Почуває себе неповноцінним, нікчемним	0 1 2
36.	Часто отримує забиття, фізичні травми	0 1 2
37.	Вплутується у бійки	0 1 2
38.	Його часто дразнять	0 1 2
39.	Водиться (входить в компанії) з іншими дітьми, які часто потрапляють у неприємні історії або навіть затівають їх	0 1 2
40.	Чує звуки або голоси, які, окрім нього, ніхто не чує. Опишіть будь ласка	0 1 2
41.	Нестриманий, імпульсивний, діє необдуманно	0 1 2
42.	Віддає перевагу самотності	0 1 2
43.	Обманює, списує в школі	0 1 2
44.	Гризе нігті	0 1 2
45.	Нервовий, чутливий, напружений	0 1 2
46.	Нервові рухи або тікі (сіпання вік, покусування губ, постукування ногою по підлозі і т. д.).	0 1 2
47.	Беззастережно підкоряється правилам і інструкціям	0 1 2
48.	Інші діти не люблять його	0 1 2
49.	Має труднощі із засвоєнням матеріалу	0 1 2
50.	Дуже боязливий і тривожний	0 1 2
51.	Часті запаморочення	0 1 2
52.	Вважає себе винуватим у всьому	0 1 2
53.	В розмові або на уроці перебиває інших	0 1 2
54.	Перевтомлений	0 1 2
55.	Має зайву вагу	0 1 2
56.	Має проблеми, пов'язані із здоров'ям, медична причина яких неясна: а) Тілесні болі (не включаючи головні) б) Головні болі в) Нудота, нездужання г) Проблеми з очима. д) Висипи та інші шкірні захворювання з) Болі в животі або судоми ж) Блювота з) Інші фізичні проблеми. Опишіть, будь ласка	0 1 2
57.	Фізично агресивний	0 1 2
58.	Колупає в носі, часто торкається деяких частин тіла. Опишіть, будь ласка	0 1 2
59.	Спить на уроках	0 1 2
60.	Апатичний, ні в чому не зацікавлений	0 1 2
61.	Погано вчиться	0 1 2
62.	Рухи погано зкоординовані	0 1 2
63.	Вважає за краще грати і проводити час з дітьми більш старшого віку	0 1 2
64.	Вважає за краще грати та проводити час з дітьми більш молодшого віку	0 1 2
65.	Відмовляється розмовляти	0 1 2
66.	Знову і знову повторює одні і ті ж дії, рухи (наприклад, теребить гудзик, перевіряє, чи закриті двері і т. п.). Опишіть, будь ласка	0 1 2
67.	Порушує дисциплінуво час уроку	0 1 2
68.	Галасливий	0 1 2
69.	Скритний, тримає все в собі	0 1 2
70.	Бачить щось, що, окрім нього, не бачить ніхто. Опишіть, будь ласка	0 1 2
71.	Сором'язливий, легко бентежить	0 1 2

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

72.	Неакуратний, плями і грязь в зошитах і книгах	0 1 2
73.	Безвідповідальний. Опишіть, будь ласка	0 1 2
74.	Виставляє себе, блазнює	0 1 2
75.	Соромливий або боязкий	0 1 2
76.	Поводиться непередбачувано	0 1 2
77.	Передбачає, що його вимоги повинні негайно виконуватися, легко розстроюється і виходить з себе	0 1 2
78.	Неуважний	0 1 2
79.	Труднощів з мовою. Опишіть будь ласка	0 1 2
80.	Байдуже (з відсутнім виглядом) дивиться кудись або на щось	0 1 2
81.	Хворобливо реагує па критику	0 1 2
82.	Краде	0 1 2
83.	Складає, збирає, зберігає речі, які йому не потрібні (не включаючи предмети з колекцій). Опишіть, будь ласка	0 1 2
84.	Поводиться дивно. Опишіть, будь ласка, в чому це виявляється	0 1 2
85.	Має дивні ідеї. Опишіть, будь ласка	0 1 2
86.	Упертий, похмурий і дратівливий	0 1 2
87.	Раптові зміни настрою	0 1 2
88.	Дується, образливий	0 1 2
89.	Підозрілий	0 1 2
90.	Вживає непристойні слова	0 1 2
91.	Говорить про самогубство	0 1 2
92.	Вчиться не в повну силу, не реалізує свої здібності	0 1 2
93.	Дуже балакучий	0 1 2
94.	Дратується	0 1 2
95.	Запальний, легко виходить з себе	0 1 2
96.	Надто багато думає про секс	0 1 2
97.	Загрожує людям	0 1 2
98.	Часто спізнюється на уроки	0 1 2
99.	Дуже заклопотаний охайністю і акуратністю	0 1 2
100.	Не виконує домашніх завдань	0 1 2
101.	Проголює школу	0 1 2
102.	Недостатньо активний і енергійний	0 1 2
103.	Нещасливий, сумний, пригноблений	0 1 2
104.	Дуже галасливий, говорить дуже голосно	0 1 2
105.	Вживає спиртне або наркотики. Опишіть, будь ласка, що (які) саме	0 1 2
106.	Весь час прагне догодити, підлизується	0 1 2
107.	Не любить школу	0 1 2
108.	Постійно боїться помилитися	0 1 2
109.	Пхикає	0 1 2
110.	Неохайний	0 1 2
111.	Замкнутий, не вступає в контакти з іншими	0 1 2
112.	Схильний до схвильованості, стурбованості	0 1 2
113.	Перерахуєте, будь ласка, інші особливості поведінка даного учня, яка не була згадана	0 1 2

Інтерпретація результатів дослідження

Для кожної шкали перераховані номери пунктів опитувальника, бали за якими додаються.

Первинні шкали:

- Замкненість (Withlnaul) –42, 65, 69, 75, 80, 88, 102, 103, 111.
- Соматичні проблеми (Somatization) –51, 54, 56 а, б, в, г, д, е, ж, з.
- Тривожність (Anxiety/depression) –12, 14, 31, 32, 3.3, 34, 35, 45, 47, 50, 52, 71, 81, 89, 103, 106, 108, 112.
- Порушення соціалізації (Socialization) –1, 11, 12, 14, 25, 33, 34, 35, 36, 38, 48, 62, 64.
- Проблеми мислення (Thought problems) –9, 18, 29, 40, 66, 70, 84, 85.
- Проблеми з увагою (Attestion problems) –1, 2, 4, 8, 10, 13, 15, 17, 22, 41, 45, 49, 60, 61, 62, 72, 78, 80, 92, 100.
- Делінквентна поведінка (Delinquency) – 26, 39, 43, 63, 82, 90, 98, 101, 105.
- Агресія (Aggression) –3, 6, 7, 16, 19, 20, 2 1, 23, 24, 27, 37, 53, 57, 67, 68, 74, 76, 77, 86, 87, 93, 94, 95, 97, 104.

(Second-order factors):

- Показник внутрішніх проблем (Internalization) –12, 14, 31, 32, 33, 34, 35, 42, 45, 47, 50, 51, 52, 54, 56 а-з, 65, 69, 71,75, 80, 81, 88, 89, 102, 103, 106, 108, 111, 112.
- Показник зовнішніх проблем (Externalization) –3, 6, 7, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 37, 39, 43, 53, 57, 63, 67, 68, 74, 76, 77, 82, 86, 87, 90, 93, 94, 95, 97, 98, 101, 104, 105.
- Загальний показник проблем (Total): додаються бали с 1-го по 112-й пункти.

Висновок

ВИВЧЕННЯ ПОЧАТКОВИХ ПРОЯВІВ АЛКОГОЛІЗМУ У ПІДЛІТКІВ

Тест RAFFT (Relax, Alone, Friends, Family, Trouble) [19]

Мета: діагностика початкових проявів алкоголізму

Обладнання: бланк із переліком питань на алкогольну залежність

Інструкція досліджуваному: дайте, будь ласка, щирі відповіді на питання

Питання для дослідження:

1. Чи випиваєте ви або вживаєте наркотики для того, щоб розслабитися (Relax), відчути себе краще або вписатися в компанію?	
2. Ви коли-небудь випивали або вживали наркотики, знаходячись на самоті (Alone)?	
3. Чи вживаєте ви або хто-небудь з ваших близьких друзів (Friends) алкоголь або наркотики?	
4. Чи має хто-небудь з ваших найближчих родичів (Family) проблеми, пов'язані із вживанням алкоголю або наркотиків?	
5. Чи траплялися у Вас неприємності (Trouble) із-за вживання алкоголю чи наркотичних речовин?	

Обробка та інтерпретація результатів

Позитивні відповіді на питання № 1,2 і 5 оцінюються в один бал кожне, на питання № 3 і 4 – в 0,5 балів. Якщо отримана сума становить 2 і більше балів, то можна зробити припущення про наявність у підлітків хімічної залежності.

Висновок:

ВИВЧЕННЯ ПОЧАТКОВИХ ПРОЯВІВ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК

Мета: діагностика початкових проявів алкоголізму

Обладнання: бланк із переліком питань на алкогольну залежність

Інструкція досліджуваному: дайте, будь ласка, щирі відповіді на питання

Питання для дослідження:

1. Чи палиш ти? **Так** **ні**
2. Це приносить тобі задоволення? _____
3. Чи хотів би ти кинути палити? _____
4. Якщо кинеш палити, чи будуть з тебе сміятися друзі? _____
5. Чи знаєш ти, що палити шкідливо для тебе? Що ти про це знаєш? _____

6. Скільки цигарок викурюєш за день? _____
7. Чи знає вчитель (вихователь), що ти палиш? _____
8. Що ти палиш: **цигарки** **травку (шмаль)** _____
9. Чи пробував алкогольні напої? **Так** **ні**
10. Які **пиво** **вино** **горілка** **настойка**
11. З ким вперше спробував **з батьками** **з друзями** **сам**
12. Як часто вживаєш алкоголь? _____
13. Як ти вважаєш: постійно вживати алкоголь - це нормально? _____
14. Чи знаєш ти, що таке секс? _____
15. Чи займався ти сексом? **Так** **ні**
16. Це **було в школі** чи **вдома**?
17. Чи знаєш ти про засоби захисту від хвороб та небажаної вагітності? _____
18. Чи користуєшся ти ними? _____

Висновок:

Рівень поінформованості про

алкогольні напої

Паління

Сексуальні стосунки

Рівень сформованості шкідливих звичок (вказати яких саме та ознаки):

Сформована, стійка

На стадії формування

Не сформована

Свідома відмова

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

ОПИТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОІНФОРМОВАНOSTI

Мета: вивчення особливості поінформованості школярів у сфері професій

Інструкція для досліджуваного: Послухай уважно запитання та спробуй дати якнайповнішу відповідь

Питання для опитування

1. Як ти вважаєш, у яких спеціальностях є потреба у нашому суспільстві? _____

2. Що ти знаєш про ці спеціальності? _____

3. Які навчальні заклади області ти знаєш? Яких спеціалістів там готують? _____
4. Які навчальні заклади тобі цікаві? _____
5. Які професії тобі подобаються? _____
6. Чи обрав ти для себе професію? Якщо так, то яку? _____
7. У якому навчальному закладі ти плануєш здобути професію? _____
8. Як ти готуєшся до вступу в цей заклад? _____

9. Хто дає тобі поради стосовно вибору професії? Які? _____

10. Які гуртки чи секції т відвідуєш? _____
11. Чим ти займаєшся у вільний час? _____

12. Які навчальні предмети тобі найбільше подобаються? _____
13. Які навчальні предмети даються тобі легко? _____
14. У які навчальні заклади чи на які підприємства ти хотів потрапити з екскурсією? _____

15. З представниками яких професій ти хотів би зустрітись? _____

Висновок:: Особливості професійної обізнаності (широта, глибина знань, джерело інформації, початкова підготовка до майбутньої професії)

Мотивація

Аргументованість вибору

Відповідність вибору реальним здібностям учня

Наявність підготовки до здобуття професії

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Висновок за результатами психологічного обстеження

учня _____ класу

_____ (Прізвище, ім'я, по-батькові)

Вік _____ Клас (група) _____

Запит спеціалістів / батьків _____

Поведінка та ставлення до ситуації обстеження, можливість налагоджувати та підтримувати контакт

Темп роботи, розуміння та здатність дотримування інструкції _____

Загальна характеристика діяльності, сформованість регуляторних функцій _____

Особливості соціальної адаптації _____

Прояв девіантних форм поведінки _____

Особливості професійної поінформованості _____

Висновок психолога _____

Дата _____ Підпис психолога _____

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ 9-ГО КЛАСУ
ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ [2; 6]

Опитувальник Т. М. Ахенбаха

Мета: оцінка особливостей соціальної поведінки підлітків, виявлення рівня соціальної адаптації підлітків

Обладнання: бланк із переліком тверджень, які описують поведінку дітей та підлітків.

Інструкція експерту: перед Вами список тверджень, який описує поведінку дітей та підлітків. Якщо окремий пункт відповідає поведінці конкретного підлітка повністю, то обведіть в графі відповідей цифру 2. Якщо цей пункт описує його поведінку деякою мірою, то обведіть цифру 1. Якщо це твердження взагалі не відповідає його поведінці, обведіть цифру 0.

Протокол дослідження

1.	Поводиться як маленький (поведінка не відповідає віку)	0 1 2
2.	Бурмоче, мимрить, видає дивні звуки під час уроку	0 1 2
3.	сперечається	0 1 2
4.	Не доводить до кінця розпочату справу	0 1 2
5.	Веде себе як дитина протилежного статі. Опишіть будь ласка	0 1 2
6.	Поводиться зухвало	0 1 2
7.	Хвастає, задається	0 1 2
8.	Не може сконцентруватися, утримати свою увагу на чомусь одному	0 1 2
9.	Має нав'язливі думки. Опишіть, будь ласка	0 1 2
10.	Не може усидіти на місці, невтомний, надмірно активний	0 1 2
11.	Занадто залежний від дорослих, несаможиттєвий	0 1 2
12.	Скаржиться на самотність	0 1 2
13.	Неорганізований, розсіяний	0 1 2
14.	Багато плаче	0 1 2
15.	Крутиться, совається	0 1 2
16.	Жорстокий, задиристий і злісний по відношенню до інших	0 1 2
17.	Багато фантазує і вигадує, занурений у свої думки	0 1 2
18.	Навмисне каліцтво або спроба самогубства	0 1 2
19.	Любить, щоб на нього звертали увагу	0 1 2
20.	Навмисно ламає і знищує свої іграшки, книги, речі	0 1 2
21.	Навмисно ламає і знищує речі, що належать сім'ї, батькам і іншим людям	0 1 2
22.	Важко слідує вказівкам і інструкціям	0 1 2
23.	Неслухняний в школі	0 1 2
24.	Відволікає інших дітей	0 1 2
25.	Не ладнає з іншими дітьми	0 1 2
26.	Не почуває себе винуватим, навіть якщо зробив що-небудь погане	0 1 2
27.	Ревнивий	0 1 2
28.	Ість і п'є те, що не є їжею. Опишіть, будь ласка	0 1 2
29.	Боїться деяких тварин, ситуацій або місць (окрім школи). Опишіть, будь ласка	0 1 2
30.	Боїться школи	0 1 2
31.	Боїться, що може подумати або зробити що-небудь погане	0 1 2
32.	Вважає, що завжди має бути бездоганним	0 1 2
33.	Йому здається, що його ніхто не любить	0 1 2
34.	Йому здається, що інші люди хочуть йому досадити або завдати шкоди	0 1 2
35.	Почуває себе неповноцінним, нікчемним	0 1 2
36.	Часто отримує забиття, фізичні травми	0 1 2
37.	Вплутується у бійки	0 1 2

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

38.	Його часто дратують	0 1 2
39.	Водиться (входить в компанії) з іншими дітьми, які часто потрапляють у неприємні історії або навіть затівають їх	0 1 2
40.	Чує звуки або голоси, які, окрім нього, ніхто не чує. Опишіть будь ласка	0 1 2
41.	Нестриманий, імпульсивний, діє необдуманно	0 1 2
42.	Віддає перевагу самотності	0 1 2
43.	Обманює, списує в школі	0 1 2
44.	Гризе нігті	0 1 2
45.	Нервовий, чутливий, напружений	0 1 2
46.	Нервові рухи або тікі (сіпання вік, покусування губ, постукування ногою по підлозі і т. д.).	0 1 2
47.	Беззастережно підкоряється правилам і інструкціям	0 1 2
48.	Інші діти не люблять його	0 1 2
49.	Має труднощі із засвоєнням матеріалу	0 1 2
50.	Дуже боязливий і тривожний	0 1 2
51.	Часті запаморочення	0 1 2
52.	Вважає себе винуватим у всьому	0 1 2
53.	В розмові або на уроці перебиває інших	0 1 2
54.	Перевтомлений	0 1 2
55.	Має зайву вагу	0 1 2
56.	Має проблеми, пов'язані із здоров'ям, медична причина яких неясна: а) Тілесні болі (не включаючи головні) б) Головні болі в) Нудота, нездужання г) Проблеми з очима д) Висипи та інші шкірні захворювання з) Болі в животі або судоми ж) Блювота з) Інші фізичні проблеми. Опишіть, будь ласка	0 1 2
57.	Фізично агресивний	0 1 2
58.	Колупає в носі, часто торкається деяких частин тіла. Опишіть, будь ласка	0 1 2
59.	Спить на уроках	0 1 2
60.	Апатичний, ні в чому не зацікавлений	0 1 2
61.	Погано вчиться	0 1 2
62.	Рухи погано зкоординовані	0 1 2
63.	Вважає за краще грати і проводити час з дітьми більш старшого віку	0 1 2
64.	Вважає за краще грати та проводити час з дітьми більш молодшого віку	0 1 2
65.	Відмовляється розмовляти	0 1 2
66.	Знову і знову повторює одні і ті ж дії, рухи (наприклад, теребить гудзик, перевіряє, чи закриті двері і т. п.). Опишіть, будь ласка	0 1 2
67.	Порушує дисципліну час уроку	0 1 2
68.	Галасливий	0 1 2
69.	Скритний, тримає все в собі	0 1 2
70.	Бачить щось, що, окрім нього, не бачить ніхто. Опишіть, будь ласка	0 1 2
71.	Сором'язливий, легко бентежиться	0 1 2
72.	Неакуратний, плями і грязь в зошитах і книгах	0 1 2
73.	Безвідповідальний. Опишіть, будь ласка	0 1 2
74.	Виставляє себе, блазнює	0 1 2
75.	Соромливий або боязкий	0 1 2
76.	Поводиться непередбачувано	0 1 2
77.	Передбачає, що його вимоги повинні негайно виконуватися, легко розстроюється і виходить з себе	0 1 2
78.	Неуважний	0 1 2
79.	Труднощі з мовою. Опишіть будь ласка	0 1 2
80.	Байдуже (з відсутнім виглядом) дивиться кудись або на щось	0 1 2

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

81.	Хворобливо реагує на критику	0 1 2
82.	Краде	0 1 2
83.	Складає, збирає, зберігає речі, які йому не потрібні (не включаючи предмети з колекцій). Опишіть, будь ласка	0 1 2
84.	Поводиться дивно. Опишіть, будь ласка, в чому це виявляється	0 1 2
85.	Має дивні ідеї. Опишіть, будь ласка	0 1 2
86.	Упертий, похмурий і дратівливий	0 1 2
87.	Раптові зміни настрою	0 1 2
88.	Дується, образливий	0 1 2
89.	Підозрілий	0 1 2
90.	Вживає непристойні слова	0 1 2
91.	Говорить про самогубство	0 1 2
92.	Вчиться не в повну силу, не реалізує свої здібності	0 1 2
93.	Дуже балакучий	0 1 2
94.	Дратується	0 1 2
95.	Запальний, легко виходить з себе	0 1 2
96.	Надто багато думає про секс	0 1 2
97.	Загрожує людям	0 1 2
98.	Часто спізнюється на уроки	0 1 2
99.	Дуже заклопотаний охайністю і акуратністю	0 1 2
100.	Не виконує домашніх завдань	0 1 2
101.	Проголює школу	0 1 2
102.	Недостатньо активний і енергійний	0 1 2
103.	Нешасливий, сумний, пригноблений	0 1 2
104.	Дуже галасливий, говорить дуже голосно	0 1 2
105.	Вживає спиртне або наркотики. Опишіть, будь ласка, що (які) саме	0 1 2
106.	Весь час прагне догодити, підлизується	0 1 2
107.	Не любить школу	0 1 2
108.	Постійно боїться помилитися	0 1 2
109.	Пхикає	0 1 2
110.	Неохайний	0 1 2
111.	Замкнутий, не вступає в контакти з іншими	0 1 2
112.	Схильний до схвильованості, стурбованості	0 1 2
113.	Перерахуєте, будь ласка, інші особливості поведінки даного учня, яка не була згадана	0 1 2

Інтерпретація результатів дослідження

Для кожної шкали перераховані номери пунктів опитувальника, бали за якими додаються.

Первинні шкали:

- Замкненість (Withdrawn) –42, 65, 69, 75, 80, 88, 102, 103, 111.
- Соматичні проблеми (Somatization) –51, 54, 56 а, б, в, г, д, е, ж, з.
- Тривожність (Anxiety/depression) –12, 14, 31, 32, 33, 34, 35, 45, 47, 50, 52, 71, 81, 89, 103, 106, 108, 112.
- Порухення соціалізації (Socialization) –1, 11, 12, 14, 25, 33, 34, 35, 36, 38, 48, 62, 64.
- Проблеми мислення (Thought problems) –9, 18, 29, 40, 66, 70, 84, 85.
- Проблеми з увагою (Attention problems) –1, 2, 4, 8, 10, 13, 15, 17, 22, 41, 45, 49, 60, 61, 62, 72, 78, 80, 92, 100.
- Делінквентна поведінка (Delinquency) –26, 39, 43, 63, 82, 90, 98, 101, 105.
- Агресія (Aggression) –3, 6, 7, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 27, 37, 53, 57, 67, 68, 74, 76, 77, 86, 87, 93, 94, 95, 97, 104.

(Second-order factors):

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

- Показник внутрішніх проблем (Internalization) –12, 14, 31, 32, 33, 34, 35, 42, 45, 47, 50, 51, 52, 54, 56 а-з, 65, 69, 71,75, 80, 81, 88, 89, 102, 103, 106, 108, 111, 112.
- Показник зовнішніх проблем (Externalization) –3, 6, 7, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 37, 39, 43, 53, 57, 63, 67, 68, 74, 76, 77, 82, 86, 87, 90, 93, 94, 95, 97, 98, 101, 104, 105.
- Загальний показник проблем (Total): додаються бали с 1-го по 112-й пункти.

Висновок

ВИВЧЕННЯ ПОЧАТКОВИХ ПРОЯВІВ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК

Мета: діагностика початкових проявів алкоголізму

Обладнання: бланк із переліком питань на алкогольну залежність

Інструкція досліджуваному: дайте, будь ласка, щирі відповіді на питання

Питання для дослідження:

1. Чи палиш ти? Так ні
2. Це приносить тобі задоволення? _____
3. Чи хотів би ти кинути палити? _____
4. Якщо кинеш палити, чи будуть з тебе сміятися друзі? _____
5. Чи знаєш ти, що палити шкідливо для тебе? Що ти про це знаєш? _____

6. Скільки цигарок викурюєш за день? _____
7. Чи знає вчитель (вихователь), що ти палиш? _____
8. Що ти палиш: цигарки травку (шмаль) _____
9. Чи пробував алкогольні напої? Так ні
10. Які пиво вино горілка настойка
11. З ким вперше спробував з батьками з друзями сам
12. Як часто вживаєш алкоголь? _____
13. Як ти вважаєш: постійно вживати алкоголь - це нормально? _____
14. Чи знаєш ти, що таке секс? _____
15. Чи займався ти сексом? Так ні
16. Це було в школі чи вдома?
17. Чи знаєш ти про засоби захисту від хвороб та небажаної вагітності? _____
18. Чи користуєшся ти ними? _____

Висновок:

Рівень поінформованості про

алкогольні напої

Паління

Сексуальні стосунки

Рівень сформованості шкідливих звичок (вказати яких саме та ознаки):

Сформована, стійка

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

На стадії формування

Не сформована

Свідома відмова

АНКЕТА ДЛЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Мета: виявити особливості професійних інтересів учнів, що потребують корекції розумового розвитку

Обладнання: бланк анкети

Інструкція досліджуваному: Перед Вами список питань стосовно вибору майбутньої професії. Намагайтеся давати якомога повніші відповіді. Пишіть все, що Ви знаєте з цього приводу.

Протокол дослідження.

МОТИВАЦІЯ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

1. Вкажіть Ваш вік, стать _____
 2. Яку професію вивчаєте в школі _____
 3. Ким працює батько _____
 4. Ким працює мати _____
 5. Про яку професію Ви хотіли б дізнатися більше _____
 6. Чому Вас цікавить ця професія _____
 7. Чи прийняли Ви рішення про майбутню професію так ні
 8. Ваш основний варіант майбутньої професії _____
 9. Ваш запасний варіант майбутньої професії _____
 10. Які шкільні предмети необхідні Вам для оволодіння майбутньою професією _____
-
11. Які оцінки Ви маєте з цих предметів _____
 12. Звідки Ви отримали знання про обрану професію:
 - спостереження за працею інших людей
 - бесіди (рекомендації) вчителів
 - бесіди (рекомендації) батьків
 - розповіді товаришів
 - заняття в майстернях
 - читання книг, журналів, радіо-, телепередачі
 - уроки в школі
 - _____
 13. Що вплинуло на Ваш вибір:
 - інтерес
 - вигідні умови праці
 - престижність
 - висока оплата праці
 - перспективність
 - доступність
 - корисність для інших людей
 - покликання
 14. Чим Вам подобається займатися у вільний час _____
 15. Що може завадити Вам здійснити вибір та оволодіти обраною професією:
 - Недоступність професії (немає навчальних закладів)
 - Сумніви, чи правильний вибір Ви робите
 - Невпевненість
 - Неможливість платити на завчання
 - Проблеми зі здоров'ям
 - Інше _____
 16. Чи впевнені у здійсненні своїх планів _____

Висновок:

Тип обраних професій: «Людина – природа» «Людина – техніка» «Людина – знакова система»
«Людина – художній образ» «Людина – Людина»

Мотивація

Аргументованість вибору

Відповідність вибору реальним здібностям учня

**ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА СХИЛЬНОСТЕЙ [7]
(диференційно-діагностичний опитувальник «Я віддам перевагу»,
за Є.О. Клімовим)**

Мета: визначення професійних інтересів та схильностей

Обладнання: бланк із списком питань, які містять два альтернативних варіанта (Додаток 1)

Інструкція досліджуваному: Перед Вами список питань, які містять два альтернативних варіанта («а» і «б»). Ви повинні в кожній із 20 запропонованих пар видів діяльності вибрати тільки один вид. Уважно прочитайте пару описів і спочатку оберіть для себе той вид занять, яким би Ви хотіли займатися. Потім дайте оцінку кожному із двох описів:

- «+ + +» – якщо вид заняття дуже подобається;
- «+ +» – якщо вид заняття однозначно подобається;
- «+» – якщо більш подобається, ніж не подобається;
- «-» – якщо більш не подобається;
- «- -» – якщо безумовно не подобається;
- «- - -» – якщо зовсім не подобається.

Оцінки описів в парі не повинні співпадати, так як Ви один із них до цього вже вибрали. Оцінки можуть бути як позитивними, так і негативними. Оцінки описів заносяться в бланк відповідей в клітинки з відповідними номерами.

Отже, уявіть, що після відповідного навчання Ви зможете виконувати будь-яку роботу. Але якби Вам довелося обирати з двох можливих, якій би Ви віддали перевагу?

Протокол дослідження

Картка **відповідей ДДО**

Прізвище, ім'я учня _____

Клас _____

<i>Л – П</i>	<i>Л – Т</i>	<i>Л – Л</i>	<i>Л – З</i>	<i>Л – Х</i>
<i>1а</i>	<i>1б</i>	<i>2а</i>	<i>2б</i>	<i>3а</i>
<i>3б</i>	<i>4а</i>	<i>4б</i>	<i>5а</i>	<i>5б</i>
<i>6а</i>	<i>7б</i>	<i>6б</i>	<i>9б</i>	<i>7а</i>
<i>10а</i>	<i>9а</i>	<i>8а</i>	<i>10б</i>	<i>8б</i>
<i>11а</i>	<i>11б</i>	<i>12а</i>	<i>12б</i>	<i>13а</i>
<i>13б</i>	<i>14а</i>	<i>14б</i>	<i>15а</i>	<i>15б</i>
<i>16а</i>	<i>17б</i>	<i>16б</i>	<i>19б</i>	<i>17а</i>
<i>20а</i>	<i>19а</i>	<i>18а</i>	<i>20б</i>	<i>18б</i>

~
Аналіз результатів дослідження (пошук типу професій, що отримав найбільшу кількість знаків «+») (Додаток 2).

Висновок

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Висновок за результатами психологічного обстеження

учня _____ класу

_____ (Прізвище, ім'я, по-батькові)

Вік _____ Клас (група) _____

Запит спеціалістів / батьків _____

Поведінка та ставлення до ситуації обстеження, можливість налагоджувати та підтримувати контакт

Темп роботи, розуміння та здатність дотримування інструкції _____

Загальна характеристика діяльності, сформованість регуляторних функцій _____

Особливості професійних інтересів _____

Особливості соціальної адаптації _____

Ставлення та особливості прояву шкідливих звичок _____

Висновок психолога _____

Дата _____ Підпис психолога _____

Список літератури:

1. Белопольская Н.Л. Исключение предметов (Четвертый лишний): Модифицированная психодиагностическая методика: Руководство по использованию. Изд. 3-е, стереотип. —М., 2009.
2. Дмитриев М. Г., Белов В. Г., Парфенов Ю. А. Психолого-педагогическая диагностика делинквентного поведения у трудных подростков. СПб.: ЗАО «ПОНИ», 2010 г. – 316 с.
3. Забрамная С.Д. Практический материал для проведения психолого-педагогического обследования детей : пособие для психол.-мед.-пед. комис. — М. : Гуманитар, изд. центр ВЛАДОС, 2005. — 32 с. (Коррекционная педагогика)
4. Забрамная С.Д. Исаева Т.Н. Изучаем обучая. Рекомендации по изучению детей с тяжелой умственной отсталостью. – М.: Институт общегуманированных исследований, 2002. – 112 с.
5. Захаров А.И. Неврозы у детей и психотерапия. Серия: Психология ребенка.–СПб.: «Издательство Союз», «Лениздат». – 2000. – 336 с.
6. Корнилова Т.В., Григоренко Е.Л., Смирнов С.Д. Подростковая группа риска. –СПб.: Питер, 2005. – 336 с. (Серия «Практическая психология»).
7. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Теорія і практика професійного психологічного відбору. Навчальний посібник. Київ, Ніка-Цент, 2006. – С.429-434.
8. Лаврентьева Г.П., Титаренко Т.М. Практическая психология для воспитателя. Киев, 1992. - 29 с. // <http://www.dissercat.com/content/vliyanie-stilei-semeinykh-otnoshenii-na-agressivnost-lichnosti-rebenka#ixzz3WQiEjV4g>
9. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушения при локальных поражениях мозга. М., Изд-во МГУ, 1962. – 433 с.
10. Особливості роботи ШПМПК // Психолог. – 2004 - №2.
11. Оцінка емоційної та комунікативно-поведінкової сфери дітей із важкими порушеннями (В.В. Ткачов) // <http://psylist.net/praktikum/00264.htm>
12. Патопсихологическая диагностика / Под ред. Блейхер В.М., Крук И.В. – К.: Здоровья, 1986. – 280с.
13. Поваляева М.А. Справочник логопеда. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 448 с.
14. Практичний посібник «Психолого-педагогічне вивчення дітей з помірною та важкою розумовою відсталістю, складання індивідуальної програми розвитку»/За загальною редакцією кандидата медичних наук М.Л.Авраменка – Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів – Л.: 2008. - 118 с.
15. Практическая психология образования: Учебник для студентов высших и средних специальных учебных заведений / Под ред. И.В. Дубровиной. 2-е издание – М.: ТЦ «Сфера», 1998. - С.178-179.
16. Психолого-педагогическая диагностика делинквентного поведения у трудных подростков. СПб.: ЗАО «ПОНИ», 2010 г. – 316 с.
17. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога в образовании: Учебное пособие. – М.: ВЛАДОС, 1996. – с.41-43
18. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии и опыт применения их в клинике – М.: Апрель-Пресс, издательство Института психотерапии, 2004. – С.152.
19. Худик В.А. Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – С.43.
20. Коробко С.Л. Коробко О.І. Работа психолога с младшими школьниками: Методичний посібник. - 2-ге вид. - К.: Літера ЛТД, 2008. - 416 с.
21. Готовність дитини до школи / За заг. Ред. С.Максименка, О.Главник. - К.: Главник, 2004. - С. 15-16

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.
ДЛЯ НОТАТОК

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.
ДЛЯ НОТАТОК

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.
ДЛЯ НОТАТОК

Психологічне дослідження психічного розвитку школярів, що потребують корекції розумового розвитку:
Методичні рекомендації // Портницька Н.Ф., Тичина І.М.